

WILLEM DE VLAM

DE VRIEND

N.V.

Personages

Eva de Vriend, 64, directeur van een onderneming in pensioen-bemiddeling

Saar de Vriend, 39, projectontwikkelaar

Jan de Vriend, 37, lid van de Tweede Kamer voor een centrum-linkse partij

Evelien de Vriend, 35, moeder van vier kinderen.

Willemijn de Vriend, 29, medisch specialist in opleiding

Reinout de Vriend, 27, beeldend kunstenaar

Tijd:

Vandaag

Plaats:

Het huis van Eva de Vriend

akte i

Scène I Eva en Reinout

Een grote woonkeuken in het huis van Eva.

Een sober, modern interieur. Reinout staat voor op het toneel, met zijn rug naar de zaal. Hij is bezig met een portret van zijn moeder, en is met videocamera's en lampen aan het hannesen.

Eva voelt zich er duidelijk niet gemakkelijk bij.

reinout Kan je anders even wat rommelen op je bureau? Ja, een beetje met die papieren, ofzo.

eva Ja, ik weet toch niet zo zeker of dit wel zo'n goed idee is, hoor, Reinout.

reinout Ga je nou alweer tegensputteren?

eva Ja, nou, het is natuurlijk heel lief van je, maar...

reinout Maar wat?

eva Ja ik weet het niet, Nout.

reinout Iedereen voelt zich altijd een beetje opgelaten, dat is heel normaal.

eva Het is toch niets voor mij, jongen.

reinout Kun je niet gewoon even iets doen? Maakt niet zoveel uit wat.

eva Wat moet ik daar nou mee? Waar moet ik nou een portret van mezelf ophangen?

reinout Heel veel mensen vinden dat heel leuk.

eva Ja, nou. Ik vind het raar.

reinout *lachend* Ja, dat is het ook. Het is heel raar.

eva Maar een portret is toch iets wat je moet verdienen vind ik. Het is toch meer iets voor mensen die iets heel bijzonders hebben gedaan. Vind je niet?

reinout Ja.

eva Nou dan?

reinout Maar dat heb jij toch ook? Dat is nu juist het punt.

eva Ach, het punt.

reinout Ja, het punt.

eva Waarom moet er nu weer zo nodig een punt gemaakt worden?

reinout Dat moet nou eenmaal. Anders slaat het nergens op. Trouwens, de meeste portretten zijn helemaal nergens mee verdiend maar gewoon besteld.

eva Nou dat zal wel maar ik voel me er echt niet gemakkelijk bij. Het voelt echt heel ongepast.

reinout Wat is er nou ongepast aan? Ik maak af en toe een portret als m'n pet ernaar staat. Van de buurman, van de visboer. Waarom niet m'n moeder?

eva Nou, bijvoorbeeld omdat ik er heel ongemakkelijk van word, en er eigenlijk helemaal niet zoveel tijd voor heb en mijn hoofd er helemaal niet naar staat...

reinout Doe 's even een loopje of zo?

eva Nout, ik meen het.

reinout Ik ook!

eva Nou volgens mij heb ik nog altijd méér te zeggen dan...

reinout Mam! Laat me dit nu voor je doen!

Je wordt vijfenzestig, dan ga ik je echt geen ceedeetje geven. Dit is mijn kado voor jou.

En ik weet heus wel dat je je ontzettend opgelaten voelt, maar dan heb je pech. Want ik weet zeker dat je er over vijf jaar hartstikke trots op bent en daarom ben ik er even niet zo benieuwd naar wat je er nu van vindt.

eva O. Mooie boel is dat.

reinout En het is niet alleen voor jou. Het is ook voor ons. Voor later. Voor als je er niet meer bent. Iets om naar te kijken als we aan je willen denken. Aan wat voor vrouw jij was.

lange stilte

Dus.

stilte

Kun je anders even bij die stoel gaan staan?

stilte

En trouwens: je hebt me nu toch op laten komen draven.

stilte

Mag ik al vragen wat je ons wil gaan zeggen, zodirect?

eva Nee. Als de anderen er zijn.

reinout Okee. Maar moet ik me zorgen maken?

eva Ik ben niet ziek.

reinout Ja, dat zei je al, maar...

eva Reinout. Niet vissen.

reinout Okee.

eva Bevalt je nieuwe atelier?

reinout Ja, bevalt uitstekend. Veel licht,

veel ruimte. Midden in de binnenstad.

Ik ga er elke dag fluitend naar toe.

Helemaal te gek.

eva Mooi, mooi.

reinout En prima te betalen – wat helemáál bizar is. Hele leuke mensen ook, die het verhuren. Waar kende je die nou van?

eva Gewoon kennissen van een kennis.

reinout Handige Kennissen.

eva Ja.

reinout Ik moet ook weer veel meer aan mijn netwerk doen.

eva Elk dag een beetje dan...

reinout ...groeit het vanzelf.

eva Ze hadden die ruimte over en wilden er graag een jonge kunstenaar mee helpen. Liefst wel een beetje een nette jongen, natuurlijk.

reinout Heel erg lieve mensen. Sorry, ik moet even met de instellingen pielen.

eva En hoe staan de zaken?

reinout Oh, wel goed. Ik heb laatst weer wat verkocht. Maar nu vooral aan het werk voor een nieuwe expositie.

eva Oja? Dat is leuk nieuws.

reinout Oh, had ik dat niet gezegd? Nog best wel een grote, ook nog. Vijfentwintig werken, waarvan tien nieuwe.

eva Zoho. Wanneer?

reinout Over een half jaar. Dus ik moet nog flink aan de bak.

eva Dat is leuk. En waar is het?

reinout Ja, het heet Studio Staar. Het is een hele toffe galerie, ook. Hele enthousiaste mensen.

eva Dat is mooi. Dat is heel mooi.

reinout Echt een bijzondere plek. Maarja, ze hebben het qua geld natuurlijk wel moeilijk.

eva O?

reinout Ja, ik heb het daar ook wel even met ze over gehad. Over hoe ze bijvoorbeeld donateurs kunnen werven. Hoe ze dat het beste aan kunnen pakken. Enzo.

Hij blijft even stil.

Het zijn wel echt hele goede mensen.

Ze hebben echt hart voor hun kunstenaars. Dat merk je aan alles.

even stil

Maar ik heb dus ook even met ze gepraat over fondsenwerving. Omdat ik daar ervaring mee heb. En ik dacht; je hebt ook wel eens eerder een gift gedaan...

Scène 2 Jan

Ze worden onderbroken door Jan, die gehaast binnenkomt met zijn armen vol boodschappen.

jan Zo. Daar ben ik. Hallo mama.

eva Hallo Jan. Goed dat je er bent.

jan Gaat alles nou goed met je?

eva Ja, hoor. Het gaat best.

jan Want je zei...

eva Ik ben niet ziek.

jan Weet je dat zeker?

eva Weet ik dat zeker? Nee, natuurlijk weet ik dat niet zeker.

jan Hè? O. Nee. Maar ik bedoel...

eva Ik ben niet ziek.

jan Gelukkig. Mooi. Pak van mijn hart. Zo. Nouja. Hé, weet je wat ik dacht? Ik maak kalfstongen voor je.

eva O? Nou, heel lekker.

jan Ja, toch? Want die vond je zo lekker,
die ene keer.

eva Ja, die heb je toen heel lekker klaargemaakt.

jan Ja, dat had ik dus in mijn hoofd, maar dat was nog heel erg zoeken want die hadden ze weer nergens en ik had ze met mijn stomme hoofd niet besteld. Stad en land afgeweest. Nou. Uiteindelijk een heel mooi stel tongen gevonden bij die bioslager, je weet wel. Op de hoek van de – nouja. Maar ik ben dus wel laat voor de – ja, zie je, ik loop alweer een half uur achter. Nout, help je me even tillen?

reinout Ik ben bezig, dat zie je toch?

jan Gaat dat 't worden?

reinout Ik ben er nog aan bezig.

jan Huh.

reinout Wat 'huh'?

jan Niks. Help je even sjouwen?

reinout Kan dat niet zodirect?

eva Reinout, help jij hem maar even.

Reinout legt zijn spullen weg. Ondertussen

jan tegen Eva En? Heb je me gezien, gisteren?

eva Jazeker.

jan Vond je het goed gaan?

eva Ja, ik was heel trots.

jan Heb je gezien dat ik het nog over jou had?

eva Ja, ik was heel geroerd.

jan Mooi. Ja, het mocht wel een keer gezegd worden, vond ik.

tegen Reinout Heb jij het gezien?

reinout Oh. Nee. Ik heb het gemist.

jan Heb je niet gekeken?

reinout Eh. Nee.

terwijl ze aflopen

jan Je broer zit bij Nieuwsuur en dan kijk je niet even?

reinout Ik had het druk.

jan Waarmee dan? Of nee ik bedoel... Jij kunt je tijd toch helemaal zelf indelen?

reinout Ja, sorry. Ik dacht ik kijk het nog bij uitzending gemist. Maar...

jan Niet meer gedaan.

reinout Nee.

Eva verbergt even haar gezicht in haar handen. Dan loopt ze naar haar bureau en begint te werken. Na even komen Jan en Reinout weer op. Ze hebben hun armen vol boodschappen. Jan is tot Reinout's ontsteltenis de hele aflevering aan het navertellen. Ze beginnen te koken.

jan Nou, toen zei zij natuurlijk: 'Ja, meneer de Vriend, maar uw partijleden zijn het heel duidelijk niet met u eens.'

Ja, die kon ik natuurlijk mijlenver zien aankomen, dus ik zei meteen: 'Goed dat je dat zegt.' – dat is belangrijk, altijd laten zien dat je niet van je stuk bent – 'Goed dat je dat zegt,'

zei ik, 'want precies daarom moeten wij nu leiderschap laten zien en de mensen ervan overtuigen dat dit niet alleen een compromis is, maar onderdeel van een integrale fraudeaanpak, maatschappijbreed – waarin we de grote jongens in de kuif pakken, maar ook de kleine niet vergeten. Zodat we een duidelijk signaal afgeven–' *onderbreekt zichzelf*

O! Moet je nou dit nou toch zien. Dit is zulk mooi vlees, moet je kijken. Moet je die nerven zien. Daar val je toch stil van? Hier, kijk.

reinout Ja, tof. Dank je wel.

jan Waar was ik? Dus een duidelijk signaal afgeven. *plechtig, een tikje bombastisch* 'Misbruik van vertrouwen wordt niet getolereerd.'

Zo. Pats, ingekopt.

reinout Goed zeg. Joh.

jan Je hebt geen idee waar het over gaat, hè?

reinout Nee.

jan Ik heb het er al weken over.

reinout Oh! Ja. Nee. Sorry.

jan Bijstandsfraude.

reinout O!

jan Hoe kun je dat nou niet weten?

reinout Ja, ik had het wel soort van op mijn hersenvlies maar het was toch...

jan Toch wat?

reinout Ja. Weggezakt.

jan Het is een enorm probleem.

reinout Ja. Dat zei je. Ja.

jan Dit gaat om miljoenen euro's, hoor.

reinout Zo. Joh.

jan Ja. Nouja. Wil jij even uien snijden?

na even...

reinout Maar dat is toch helemaal niet zoveel geld?

jan Nou, het is maar waar je het mee vergelijkt. Maar het gaat inderdaad meer om het beginsel. Het gaat om vertrouwen, snap je?

Als je hulp nodig hebt – prima. Maar ga de boel niet belazeren. Want daarmee verpest je het voor de mensen die het écht nodig hebben. Heel simpel, eigenlijk. *een beetje pruilend* Nouja. Dat verhaal moest ik naar voren zien te krijgen gisteravond en dat is gelukt. 'Misbruik van vertrouwen tolereren wij niet.' Iedereen blij.

reinout O, okee. Hier zijn je uien.

jan Dank je.

reinout En wat heb je dan over mama gezegd?

jan Kun je die uitzending niet gewoon even kijken?

reinout Ik sta nu je prei voor je te wassen.

jan Het voelt heel stom om nu het hele verhaal... Nouja. Ik zit het daar over zielige bijstandsmoeders te hebben met mijn bekakte kop, en dat is natuurlijk geen gezicht, dus ik moet wel even laten zien dat ik niet totaal wereldvreemd ben.

Dus ik zeg: 'Kijk; wij hebben thuis natuurlijk vreselijk veel geluk gehad, vroeger.'

Dat besef ik me heel goed. Maar wij hebben ook van mijn moeder geleerd dat dat helemaal niet vanzelf spreekt. Want zij heeft het zelf vroeger heel moeilijk gehad.'

En toen heb ik verteld over grootvader, dat die zo jong doodging, en over dat mama toen van school moest om te gaan werken. Jada-jada-jada. Doffe misere. Nul persectief.

En dat dan de bijstand ingevoerd werd. En er ineens ruimte was voor school en voor opleidingen en ontplooiing. Dat er ineens ruimte was en uitzicht op méér.

Want zo was het toch, hè mam?

reinout Nounou.

jan Ja, dus ik heb mam ook nog even in het zonnetje kunnen zetten.

eva Nou, dat was natuurlijk niet zo nodig.

jan Ik vond het juist heel erg nodig.

eva Ja, nou. Gebeurd is gebeurd.

jan Ik dacht dat je het leuk zou vinden.

eva Nou, dan had je het misschien even moeten vragen. Misschien vind ik het wel helemaal niet zo leuk als je me als een soort decorstuk het podium op rolt.

reinout Zo is ze al de hele dag.

jan Nou, sorry. Ik bedoelde het als iets leuks.

eva Jullie zijn allebei even erg. Ik hou er niet van om in de schijnwerpers te staan. Dat weten jullie toch?

jan Ja, maar mam, we willen je gewoon bedanken.

eva Nou, dan zeg je gewoon 'dankjewel'. Of een bosje bloemen. Ben ik ook altijd heel blij mee. Ik begrijp heus wel dat jullie het lief bedoelen maar jullie hebben nu eenmaal de pech dat je moeder liever gewoon in het donker in de coulissen staat.

reinout Nou, dan zal ik maar weer inpakken.

eva Ja, dat is misschien het beste ja.

reinout Ja, als je het nou echt niet wilt,
dan houdt het wel een beetje op.

jan Nee. Sorry, mam, maar Reinout: ik wil graag dat je dat portret afmaakt. En als mama het niet aan de muur wil hebben, dan wil ik het wel.

Een bosje bloemen, mama? Echt waar? Een bosje bloemen is alles wat we voor je mogen doen?

Nee. Sorry, maar dat is niet genoeg. Jij hebt je je hele leven kapot voor ons gewerkt. Je hebt vijf kinderen opgevoed en ons alle vijf álles gegeven wat we wilden. Ik wou naar Harvard: kòn. Een halfjaar gaan zeilen om erachter te komen wat ik wilde met mijn leven: mócht. Reinout naar die achterlijk dure academie in Londen: geen punt. Hoe vaak ik niet naar jou toe ben gekomen en dat je altijd wel iemand wist die je kon bellen om me te helpen...

Je hebt ons laten zien wat er allemaal mogelijk is. Hoe groot de wereld is en wat je er in kan doen. En dat is kostbaar. En daar zijn we je dankbaar voor. En we bewonderen je, omdat je dat voor vijf kinderen helemaal in je eentje voor elkaar hebt gekregen.

En nee, dat kunnen we niet met een bloemetje af.

reinout Ja, zoiets wou ik dus net ook zeggen, maar Jan is daar beter in.

Eva is van haar stuk gebracht.

jan Nou? Mam? Zeg 'ns wat.

Scène 3 Evelien en Willemijn

Evelien en Willemijn komen binnen. Evelien begint met veel misbaar iedereen te zoenen. Willemijn is zichtbaar doodop.

evelien Hallo, daar zijn we dan! Ja, we zijn een beetje eerder dan gedacht maar ik zat me maar een beetje te vervelen zonder de kinderen en Willemijn heeft nachtdienst gehad dus die zat ook maar een beetje thuis te suffen, toch?

Willemijn verbergt een gaap.

Dus ik dacht ik pik d'r gewoon even op. Rijden we gezellig samen hierheen. Kunnen we alvast even bijkletsen. Is ook belachelijk om in zo'n grote bak alleen te rijden. Slecht voor het milieu ook. Dus nouja zodoende.

willemijn Hoi mam.

eva Oh, meisje wat zie je er moe uit.

willemijn Ja, ik heb in de auto nog wat proberen te slapen. Maar dat lukte niet echt.

evelien Jan! Ik heb je gezien, gisteren! Wat zag je er goed uit! Onze Jan, de Fraudeman! Goed hoor.

jan Ja? Leuk dat je gekeken hebt.

evelien Ja, natuurlijk! Als je grote broer op de buis is dan kijk je toch gewoon. Jaaa, ik was trots, hoor.

jan Alles goed? En met Richard?

evelien Ja, joh, hardstikke goed. Zo goed dat je je bijna schuldig voelt. En dan akelige dingen gaat verzinnen om maar wat interessants te vertellen te hebben. Maar heel goed. De kinderen ook. Goede cijfers. Ze vinden het leuk op school. Ik krijg ook alleen maar goede verhalen over ze van de leraren. Die

zijn ook allemaal dol op ze. Nee, echt heel goed allemaal. Oh! Foto's! Foto's foto's foto's.

Ze trekt haar mobiel.

Mam, dit is in Burger's Zoo vorige week. Kijk, dit is Storm, bij de leeuwen. En hier doet hij een leeuw, na. Lief hè. En Sterre en Zwaan, samen. En Weide is hier een beetje misselijk.

eva Oja, een beetje pips.

evelien Die heeft daarna d'r hele – dingetjes ondergespuugd. Nouja.

reinout Hee zus. Wat zie jij d'r vertieft uit, zeg.

willemijn O, dat is goed dat je het zegt. Fijn om te weten.

reinout Ja, ik dacht ik zeg het even.

willemijn Ja, dat is beter dan dat ik rondloop met het idee dat ik er onwijs lekker uitzie.

reinout Ja, terwijl dat...

willemijn Ja, helemaal niet zo is. Inderdaad.

reinout Nu dan.

willemijn Ja, ja. Ja nee, zeg, kom nou.

reinout Precies.

willemijn Nog lekker aan het subsidieslurpen?

reinout Ja, en uitvreten, ook.

willemijn En waardeloze rommel maken?

reinout Jep.

willemijn Waar de gewone burger niets van begrijpt?

reinout En dat allemaal van jouw belastingcenten.

willemijn Mooi, mooi.

reinout Met Maartje alles goed?

willemijn Ja, ze vindt het alleen niet leuk dat ik zoveel weg ben.

reinout Nachtdiensten enzo.

willemijn We lopen elkaar nogal veel mis. Dat vindt ze stom.

reinout En jij?

willemijn Ja. Nuja. Nog een jaar, en dan wordt het weer een beetje normaler.

eva Mag ik die vorige nog even zien? Oja, die is heel leuk.

evelien Lief is die, hè? Ja, toen heb ik de hele dag cupcakes in de vorm van lieveheersbeestjes staan maken. Voor de hele klas. Een wèrk! Met allemaal geglazuurde schildjes en stippen van drop. En dan moet het weer met glutenvrij, en Vegetarisch en weet ik wat allemaal. Maaja, het is zó'n succes... Echt een onvergetelijke tractatie.

eva Ja, het ziet er heel mooi uit, hoor.

evelien En dit was de dag daarop: luizenpluizen op school. O, en hier ben ik er wéér.

Ja, je gaat bijna denken dat ik er wóón. Maarja, ik wil ook echt heel betrokken zijn als ouder. Dat vind ik gewoon belangrijk.

En dan pak je ook gewoon even de losse eindjes op van moeders die moeten werken. Maar daar ben je voor. En niet iedereen heeft natuurlijk de keuze om er fulltime voor de kinderen te zijn, natuurlijk. Ja, dat begrijp ik natuurlijk heel goed. Jij kon er natuurlijk ook heel vaak niet zijn. O, kijk deze is ook leuk.

eva O, ja.

willemijn tegen Jan Ja, ik vond wel dat je het goed deed; ik begrijp alleen niet waarom je hier nou zo'n punt van loopt te maken.

jan Het gaat om het vertrouwen, –

willemijn Ja, maar volgens mij –

jan ... en het ondermijnen van het –

willemijn Volgens mij onder –

jan ... draagvlak –

willemijn Volgens míj –

jan Ga je gang.

willemijn Volgens mij ondermijn je dat juist door te doen alsof het probleem veel groter is dan het daadwerkelijk is.

jan Dat doe ik niet.

willemijn Dat doe je wel want je hebt het er op de televisie over.

jan Ja, dus?

willemijn Gaat het om veel geld?

jan Nee.

willemijn Nou dan.

jan Het gaat om het principe.

willemijn Waarom zit je achter die mensen aan die – wat is het, eens in de week? – zwart schoonmaken bij de burens? Jij zou toch achter de grote jongens aangaan?

jan Ja.

willemijn Het hele systeem ging je aanpakken. Dacht ik.

jan Ja, maar dat doe ik ook.

willemijn Wat zit je dan bij nieuwsuur te vertellen, dan?

jan Kijk je doet het in een team, hè?

We moeten op het hele veld spelen. Niet met zijn allen op een kluitje. En het is mijn taak om op de rechterflank aanvallend te zijn. En anderen kunnen dan meer op het linker deel van het veld.

reinout O, dus je meent er eigenlijk geen zak van? Met je geschonden vertrouwen...

jan Nee, nee. Dat is te sterk. Maar er zit ook een strategische component in, dat is waar.

reinout Een strategische component, meneer de generaal.

jan Ja, vind er maar van wat je wil. Maar dit is mijn vak. Voor jou is een mening gewoon een vrijetijds ding. Je vindt ergens wat van, en dat roep je misschien wel eens een keer, bij een dineetje of in het café en dat is het dan. Het is er uit en het komt nooit meer terug. Een scheet in de wind. Je doet er niemand kwaad mee en het doet er geen bal toe wat je precies gezegd hebt.

Maar voor mij is een standpunt zoiets als een schaakstuk. Of een legertje bij RISK. Je plaatst je legertjes omdat je een opdracht moet vervullen. En soms moet je daar een land voor aanvallen dat je helemaal niet wil hebben.

willemin Zoals bijstandsfraude.

jan Zoals bijstandsfraude. Ja. Daar ben ik nu een beetje bekendheid mee aan het krijgen.

En 'credibility'. En die kan ik goed gebruiken. Want nu kunnen we eindelijk een begin gaan maken met échte hervormingen.

evelien Ja, nou hardstikke leuk om te horen. Ik ben er hartstikke trots op dat mijn grote broer op de buis was. En ik vond dat je het heel erg leuk deed en dat je heel duidelijk was. Dus.

jan Dankjewel.

evelien Hoe is het nou met Carolien?

jan Ja, goed. Die heeft weer een paar nieuwe opdrachten dus die is blij. En druk.

evelien O, mooi. Druk, druk, druk. Dat vind ik leuk om te horen. En hoe is het met onze kleine astro-Nout.

reinout Goed hoor, Eef.

evelien Mooi zo. Kunnen we binnenkort weer wat van je bewonderen?

reinout Binnenkort niet, over een half jaar weer een expo.

evelien Goed zo. Goed zo. Blijven vechten, jij. 'Keep the dream alive'. Mam, ga je daar nou blijven zitten werken?

eva Ik kom er zo bij.

evelien Gezellig! Gezellig! Leuk! Wie kan ik wat inschenken? Mam, een glaasje wit? Willemijn? Jan? Onze kunstenaar natuurlijk stoer bier uit de fles, of niet?
reinout Witte wijn is prima.

jan Wil je mijn koksmaat niet afleiden?

reinout Moest je nog wat hebben?

jan Paddenstoelen in blokjes.

reinout Ja, chef.

jan Ongeveer zo groot.

reinout Ja, chef.

evelien Zo. Nou. Gezellig.

Ze houdt haar glas omhoog, de rest van de kinderen ook.

Op familie.

eva Zullen we niet even op Saar wachten?

evelien Die komt zo binnen. En ze vindt het vast niet erg.

eva Nou, dan wacht ik nog even.

Ze gaat weer aan het werk.

Maar ga gerust je gang hoor.

evelien Ja, maar mam. We kunnen toch ook gewoon met zijn vijven borrelen?

eva Ja. Dat kan. Ik hou je toch ook niet tegen?

evelien Ja, maar ik dacht: gezellig...

eva Ja. Dat is het ook. Ik wacht alleen nog even.

willemijn Laat nou maar.

evelien Doet ze al de hele dag zo?

Reinout haalt zijn schouders op.

jan Ik kan nog wel wat handen gebruiken.

Reinout, Willemijn en Jan beginnen ijverig te hakken.

evelien Richard vond het wel raar hoor, dat hij en de kinderen niet mee mochten komen.

eva Ja. Dat geloof ik graag.

evelien De kinderen snaptten er ook niks van. 'Maar wij willen ook naar Oma.'

eva Tsjja.

evelien En kun je niet alvast een tipje van de sluier...

eva Als Saar er is.

evelien Okee, okee. Maar je bent dus niet ziek.

eva Dat heb ik je toch al gezegd?

evelien Maar ik maak me toch zorgen.

eva Ik ben ontzettend gezond.

evelien Nou. Okee dan.

eva Laat me die foto's van de dierentuin nog eens zien.

reinout Volgens mij hoor ik Saar.

Scène 4 Saar

Saar komt binnen en begint te groeten.

saar Ben ik te laat? Nee, toch?

jan Nee, we zijn allemaal wat eerder.

saar O, gelukkig. Ik dacht al. Hoi mam.

Even voor de zekerheid –

eva Ik heb niets.

saar Je bent niet ziek?

eva Ik ben niet ziek. Voor zover ik weet.

saar Want je kunt mensen behoorlijk aan het schrikken maken met dat soort berichten, hè?

eva Dat weet ik.

reinout Hoi Saar!

saar *omhelst Reinout en Willemijn* Hee, Nout, hoe is het met je. En Mijn!

willemijn Hallo Saartje. Leuk je weer te zien.

saar Jullie zien er goed uit zeg. Jij een beetje moe maar wel goed, verder.

willemijn Dank je. Hoe is het met Jolien en Pieter?

saar Ja, heel goed. Jolien kletst iedereen de oren van de kop en Piet maakt het de juffen af en toe heel moeilijk, hier moet je kijken...

Ze wil een foto laten zien op haar smartphone maar krijgt toevallig net telefoon.

O, shit. Deze moet ik even nemen.

Ze wordt meteen heel fel, met afwisselend verontschuldigende gebaren naar de anderen. Evelien probeert na verloop van tijd een nieuw gesprek te beginnen.

Waarom bel jij mij? Nee, je excuses interesseren me niet: waarom bel jij mij?

(...) Zo, dat is vervelend voor je. En hoe ga je dat in orde maken? (...) Nee,

dat wil ik niet van je horen. Ik wil van jou horen: Mevrouw de Vriend, maakt u zich geen zorgen. Morgenochtend is alles voor elkaar. (...) Morgenochtend, acht uur, ja. (...) En in welk universum is dat mijn probleem?

evelien *ondertussen, tegen de anderen* Hebben jullie al vakantieplannen? Jan?

Willemijn? Wij hebben dit jaar iets heel leuks gevonden. In Italië, een echt paradijselijke plek en helemaal onder de radar. Niemand kent het. Wij zijn er ook via via aan gekomen. Maar een schàt-tig huisje met een heerlijke tuin eromheen vol bloemen en rozemarijnstruiken en bossen basilicum – heerlijk. En vlakbij de zee, een hele mooie kleine baai en die hebben we dus bijna helemaal voor onszelf! Heerlijk voor de kinderen en doodstil en heel... vredig...

saar *tegelijk met Evelien* Ik zeg: 'In welk universum.' (...) Het heelal. Het is een ander woord voor heelal. (...) Nee. Nee. Luister. Nee, hou je mond. Hou je bek! Jij hebt tot morgenochtend 8 uur om die pijpen te leveren. Als jij me nu zegt dat je dat niet kan dan regel ik iemand die zijn lul wél met beide handen kan vinden, en alle tijd die ik over heb omdat ik jouw gezeik niet meer aan hoef te horen, al die tijd ga ik besteden aan jou helemaal te slopen. Dat kleine kutbedrijfje van je maak ik helemaal kapot. Ik breek je helemaal af! (...) Ben je nou aan het huilen? Jezus man! Wat doe jij in godsnaam in de bouw? Begin een nagelsalon! (...) Okee, dan wil ik nu horen hoe je dit op gaat lossen. Nee, ik wil het nu horen. Nu. (...) Heel goed. Hèhè, zie je nou wel? Als je je nou meteen vanaf het begin zo had opgesteld was dit een veel plezieriger gesprek geweest.

hangt nabriesend op Zo. Sorry voor al het geweld. Lien, jij had daar alcohol volgens mij. Lekker. O, sorry en ik had je nog niet eens hallo gezegd. Sorry Lien.

evelien Doe niet zo raar. Dat geeft toch niks.

saar Hallo lieverd. Jan. Kom hier jongen.

jan Hoi Saar. Dat was niet mis.

saar Ja, sorry dat jullie dat moesten horen, maar ze proberen je te naai– een oor aan te naaien waar je bij staat. En je moet ze meteen laten weten wie er de baas is. Anders lopen ze allemaal over je heen. Hè mam?

eva Zo is het, meid. Zo. Nu wil ik ook wel een glaasje.

saar O! Jan, ik heb je gezien!

jan Ja? Heb je gekeken?

saar Ja vannacht op uitzending gemist even gekeken. Het was wel twee uur 's nachts en ik was helemaal doodop dus je moet me niet vragen wat je allemaal gezegd hebt, maar ik heb het gezien en ik was apetrots. Die wordt nog eens minister president; dat dacht ik vlak voordat ik in slaap viel. Echt waar.

jan Ach, welnee. Hahaha.

evelien Niet zo bescheiden, ik zie het wel gebeuren, hoor.

willemijn Of wou je zeggen dat je daar geen zin in hebt?

jan Ja, dat lijkt me natuurlijk fantastisch, maar er zijn ook nog wel heel wat andere kandidaten...

evelien Ach, onzin. Over een paar jaartjes word jij gewoon de baas in dit land.

willemijn En dan mag je helemaal zelf bepalen waar je je legertjes zet, hè Jan?

jan Nou, ik mag hopen dat dat wel wat eerder gaat gebeuren, maar: inderdaad.

saar Ik vond je in elk geval heel erg goed. Overtuigend, scherp, goed op de hoogte. En je liet er geen woord tussenkomen. Heel goed gedaan.

jan Dank je wel. En ook dat je even de tijd hebt genomen om te kijken.

reinout Hee, maar we zijn weer met zijn zessen. Helemaal compleet. Dat is ook eeuwen geleden.

evelien We zijn toch laatst nog allemaal...

reinout Ja, maar ik bedoel zonder kinderen en geliefden erbij.

saar *wijst naar Reinout's werk* Ben je bezig met mama's portret?

reinout Ja, ik zal het maar even opruimen.

evelien Ik vind het al heel interessant worden, hoor.

reinout Het is allemaal nog heel schetsmatig, hoor.

saar Zeg. Ik zou eigenlijk wel willen weten wat mama te zeggen heeft.

instemmende geluiden van de overige kinderen

willemijn Nou, mam? Voor de draad ermee.

jan Ja, want ik heb honger.

gelach

eva Ja. Nou. Goed. Jullie weten dat ik jullie altijd in alles zoveel mogelijk heb willen ondersteunen. In jullie werk maar ook in jullie privé leven. Ik ben daar best wel een bemoeial in geweest –

willemijn Eh. Ja.

evelien Ach welnee.

eva ...omdat ik het belangrijk vind dat het goed met jullie gaat. Maar hoe jullie daar over ook mogen denken, er komt per morgenochtend een einde aan.

saar Wat gebeurt er dan morgenochtend?

eva Dan ga ik naar het politiebureau om mezelf aan te geven.

donkerslag

akte ii

Scène I Eva lucht haar hart

Er is ongeveer een kwartier verstreken. Het eten staat te verpieteren.

eva ...en het komt er op neer dat ik met ingang van volgende maand niet meer de volledige sommen kan uitkeren. Mensen gaan op hun bankrekeningen kijken en dan zien ze dat er een stuk minder op wordt bijgeschreven dan er op hun pensioennota staat. Een stuk minder dan wat ik ze heb beloofd.

De eerste aangifte is dan niet ver weg meer.

En ik wil niet dat ze me moeten komen halen. Ik wil mezelf onder mijn eigen voorwaarden aangeven. Op een manier die mij uitkomt, en op een tijd die mij uitkomt. En dat is morgen.

saar Jezus Christus.

eva Die heeft er niet zoveel mee te maken, Saar.

saar Ga je me nou serieus...? Mama, je hebt drieduizend mensen bestolen!

Waar haal je het lef vandaan...

eva Het is gewoon niet fatsoenlijk.

saar Jij fraudeert met pensioenen!

eva Ja. Inderdaad.

jan Mag ik mijn telefoon terug?

saar Nee.

jan Ik moet bellen, Saar.

saar Je moet helemaal niks.

jan Ik wil mijn telefoon.

Saar opent de telefoon, trekt de batterij eruit en gooit Jan zijn telefoon toe. Ze steekt de batterij in haar zak.

jan O. Nee, dít is volwassen.

saar We zeggen voorlopig helemaal niks en al helemaal niet over de telefoon.

Hoe kon je zo ongelofelijk stom zijn, mama?

eva Het leek op dat moment het beste.

saar Maar dit is toch een ongelofelijk knullige manier om te frauderen, mama?!

Dit is toch niet... Er zijn zoveel manieren om – Dit zijn pensioenen, mama!

eva Ja, lieve Saar, dat weet ik.

saar Maar je kon toch van tevoren bedenken dat dit uit zou komen!

eva Ja. Dat wist ik ook.

saar Maar waarom heb je het dan zo ongelofelijk dom aangepakt? Er zijn

zoveel manieren om een beetje – en heel veel zijn nog legaal ook! Jezus!

willemijn Volgens mij is het probleem niet dat mama een betere dief had

moeten zijn.

eva Wat wist ik nou van die dingen, Saar? Jullie vader was net dood, het was

zijn bedrijf. Hij had me overal buiten gehouden. Ik wist van niets. Ik was zo

groen als gras.

Wie schenkt mij even in? Dank je wel, Nout.

Jullie vader was een lieve man maar van zaken had hij geen verstand. Het was

z'ón puinhoop bij de Vriend. En hij was nog geen twee dagen dood toen ik het

over moest nemen. Ook een telefoontje dat je niet aan ziet komen. 'Mevrouw

de Vriend, ik moet u vragen om zo snel mogelijk naar kantoor te komen.

Liever vandaag dan morgen.'

Van der Graaf had de hele boekhouding klaarliggen. Hij heeft het drie, vier

keer moeten uitleggen. We verdienden te weinig aan onze contracten en we

konden niet onder die contracten uit. En jullie vader had er zijn kop voor in

het zand gestoken.

Alles wat we hadden was met dat bedrijf verbonden. Het huis. Het spaargeld. De beleggingen. Er zouden jarenlange rechtszaken komen die allemaal ook een vermogen zouden kosten. En ik zou met vijf kinderen zonder een cent op straat komen te staan.

Ja, Saar, er waren vast veel handigere manieren om eruit te komen. Misschien zelfs wel legale. Maar wist ik veel. Ik moest leren varen op een halfverzopen schip. Ik wist maar één ding heel zeker:

Mijn kinderen komen nooit tekort. Mijn kinderen krijgen het beste. En wie me daarbij in de weg staat bijt ik desnoods de strot door.

De kinderen zijn daar even stil van.

willemijn En voor hoeveel heb je nu in totaal... hoe zeg je dat... verduisterd?

eva Gestolen. Dat is wel zo helder. Laten we duidelijke woorden gebruiken.

Alles bij elkaar? Ongeveer zeven miljoen.

saar Jezus Christus, mama!

eva Saar...

saar Ja, wat?!

eva Het is zo... nouja goed.

Nog een bodempje alsjeblieft?

In het begin kon ik niet geloven dat niemand erdoor heen zag. Ik was net een kind dat snoepjes heeft gestolen. Zo'n klein meisje dat een kleur krijgt en begint te huilen nog voordat iemand haar ook maar heeft aangekeken. Omdat ze zeker weet dat ze ieder moment in de kraag gepakt kan worden, door haar vader of haar moeder of een ander groot mens, iemand die dwars door al haar praatjes heen ziet en alles sowieso al weet omdat er altijd een volwassene is die alles in de gaten houdt en goed beloont en kwaad straft. En eigenlijk was ik geschokt toen dat niet gebeurde. Diep binnenin was ik verontwaardigd toen ik er gewoon mee wegkwam. Je hoort toch straf te krijgen? Boeven worden toch gepakt? Die eerste maanden lag ik de hele nacht

te wachten op die klop op de deur. Elke brief die ik open maakte dacht ik: dit is het. Nu hebben ze me. En het was niet alleen maar wachten. Het was niet alleen maar vrezen. Het was ook hopen. Maar er gebeurde niets. Er klopte niemand aan. Er kwam geen brief. Er kwam helemaal niets.

willemijn Hè? Maar er zijn toch allemaal toezichthouders en instanties en weet ik veel die dat hele pensioengebeuren in de gaten houden?

eva Ja, dat blijkt dus in praktijk niet zo heel veel voor te stellen.

saar En hoe deed je dat met de accountant?

eva Die wou heel graag een mooie boot hebben.

saar O.

eva Dat verbaasde mij ook. Niet dat mensen om te kopen zijn, maar hoe goedkoop ze zijn. En wat een onnozele dingen ze willen hebben.

willemijn En jij? Wat wilde jij hebben?

eva Ik dacht dat dat duidelijk was. Dit. Jullie. Wat jullie nu zijn. Dat jullie dit konden worden. Dat is toch een heel wat betere prijs dan zo'n stomme boot, dacht ik zo.

willemijn Dus je hebt het allemaal...

eva Kijk om je heen. Hier is het niet. Ik heb geen gekke dingen gekocht. Zou anders later toch maar in beslag worden genomen.

Nee, ik heb het allemaal aan jullie uitgegeven. Aan jullie scholen. Jullie sportclubs. Jullie privélessen, twee-in-één jaren. Harvard. London. Cambridge. En van der Graaf wilde natuurlijk ook zijn deel. En de accountant. En zo nog wat strijkstokken waar wat aan gehangen moest worden.

Maar het meeste is naar jullie gegaan. Ik heb er jullie eten van gekocht. Ik heb jullie er warm van gehouden. Het zit in jullie. Jullie zijn er letterlijk van gemaakt. Hoe vind je die?

Scène 2 De koninklijke weg

eva Zeg, ik vind het nu wel heel zonde dat het eten zo heeft staan verpieteren.

Is er niet nog wat te redden? Jan?

jan Doe. Het. Zelf.

Het is even stil.

evelien Volgens mij is het nu belangrijk om er met z'n allen bij stil te staan dat we een familie zijn en dat we heel veel van elkaar houden en...

willemijn Volgens mij is het heel belangrijk dat we ons gaan afvragen hoe we die mensen gaan compenseren.

eva Daar moeten jullie echt niet mee bezig zijn.

willemijn Volgens mij moeten we daar juist mee bezig zijn.

eva Nee, daar moeten jullie je echt geen zorgen over maken.

willemijn Dat maken we zelf wel uit.

eva Mijn, dit is niet een zinvolle discussie.

willemijn Er is ook helemaal geen discussie. Dit gaan we gewoon doen. Punt uit.

saar Er is gewoon geen geld voor, Mijn.

willemijn Hè? Maar... Dit is toch geen...

Dit ligt toch gewoon voor de hand of ben ik nou gek?

reinout Ja, ik weet niet hoor, maar ik heb geen zeven miljoen in mijn achterzak zitten. Jij?

willemijn Nee, natuurlijk niet.

reinout Nou dan.

willemijn Maar we moeten iets van compensatie...

eva Jullie moeten helemaal niets. Jullie wisten van niets. Jullie hebben helemaal niets verkeerd gedaan.

evelien Nou. Zo voelt het niet, eerlijk gezegd.

saar Heel veel meer dan een gebaar kunnen we toch niet maken. En daar heeft niemand wat aan.

eva Het is ook niet nodig. Jullie zijn volmaakt onschuldig.

willemijn O, dát is lekker makkelijk.

eva Het ís zo. Jullie hebben niets gedaan. Jullie wisten van niets... –

willemijn *onderbreekt* ...en we hebben er ongelófelijk goed van geleefd.

eva Dat verandert niets.

willemijn Dat verandert alles!

saar Mijn, we moeten even praktisch zijn.

Ik ben het met je eens dat we een bepaalde morele verplichting hebben maar we moeten ons nu even op de directe gevolgen richten...

evelien Ik vind eigenlijk ook dat we toch moeten laten zien dat we het ook heel erg vinden.

reinout Wat heeft dat voor zin?

willemijn Het is het minste wat je kan doen.

saar Als het minste het enige is dat je kan doen kun je het maar beter laten.

evelien Dat is helemaal niet waar. Mensen vinden dat soort dingen heel belangrijk.

eva Daar heeft Evelien wel een punt. Het is misschien voor de bühne wel verstandig om een fonds op te richten. Hoeft niet veel te zijn...

evelien Maak er nou niet meteen weer iets handigs van!

eva Wat is daar nou weer op tegen?

evelien We zijn toch fatsoenlijke mensen? We zijn toch geen dieven?

Als je iets hebt gepakt dat niet van jou is dan moet je dat terug geven. Dat

heb ik van jou geleerd, dat leer ik mijn kinderen. Hoe moet ik ze onder ogen komen als ik me daar zelf niet eens aan hou? Dat kan ik niet.

reinout Ik heb niks gepakt.

evelien Ja, nou, figuurlijk dan.

reinout Ook niet figuurlijk. Ik was er niet bij toen mama besloot te gaan jatten. Wist ik veel.

willemijn Nou en? Dan wist je van niks. Wat doet dat ertoe? Je hebt je er je hele leven van volgevreten. En nu nog steeds. Je leeft er nog steeds van.

reinout Ja, dus?

willemijn Mama regelt van alles voor je. Je atelier. Mensen die je werk willen kopen. Exposities.

reinout Ja. Klopt. En dus?

willemijn Met geld dat gestolen is!

reinout Ja! Is ook waar. Helemaal goed!

willemijn Hè?

reinout En het is nog veel oneerlijker: Ik ken allemaal kunstenaars die vroeger bij me in de klas hebben gezeten. Allemaal hele goeie. En die brengen nu halve dagen de post rond. En ik niet. En dat is relaxed, joh! Ik kan de hele dag lekker werk maken terwijl zij hun wijk lopen. Dus ik ga veel harder dan zij en de afstand tussen hen en mij wordt groter en groter en het wordt oneerlijker en oneerlijker en ik kan me daar wel schuldig over voelen maar dat heeft helemaal geen zin en daar heeft niemand wat aan en ik heb daar zelf ook helemaal geen zin meer in dus fuck dat. Snap je? Het is niet eerlijk maar daar ben ik aan gewend. En dat zouden jullie ook moeten zijn. Maar jullie vinden dit allemaal zo vanzelfsprekend dat het jullie niet eens opvalt. En nu zijn jullie helemaal van: 'waaah' omdat mama het gejat heeft omdat – wat? Hadden we het anders wel verdiend? Was het anders wel in de haak geweest?

Nee. Wen er maar aan.

Dat mama nu de hele kluit bij elkaar belazerd heeft vind ik heel erg en heel erg kut voor de mensen die ze getild heeft, maar mijn wereld gaat er niet van op zijn kop staan. En ik ben dus meer bezig met dat mama de bak in moet dan iets anders.

willemin Nou, dat valt me echt behoorlijk van je tegen. Van jullie allemaal.

reinout Dat zal best.

evelien Denk je echt...? Moet je echt de gevangenis in, mama?

jan Ik mag hopen van wel.

evelien Ik vroeg het niet aan jou.

eva Daar ga ik wel van uit.

evelien En heb je een idee van hoe lang?

eva Ergens tussen een jaar en twee jaar. Het is moeilijk te zeggen.

evelien Maar vind je het niet erg om opgesloten te worden?

eva Niet echt. Nouja, ik kijk er niet naar uit, maar een ramp is het niet. Als ik netjes meewerk krijg ik anderhalf jaar, licht regime. Waarschijnlijk ook een deel huisarrest met de enkelband. Dat is niet zo erg.

evelien Maar dat is het wel. Dat is wel heel erg.

eva Welnee. Als ik was gepakt toen jullie nog klein waren had ik dat verschrikkelijk gevonden. Daar was ik écht bang voor. Maar nu... Ik kijk terug op een mooi leven. Ik heb mijn kinderen grootgebracht, mijn kleinkinderen gezien. Ik hoef niets meer op te bouwen. Mijn tijd is niet zo heel erg kostbaar meer. Of ik nou in een bejaardenflat of in de cel sudoku's zit op te lossen, dat maakt niet zo vreselijk veel verschil.

Scène 3 Jan is politiek verloren

jan Zooo. Zie je wel. Aan alles is gedacht. Niks om je zorgen over te maken. Mama gaat gewoon op een soort geheel verzorgde bungalowvakantie, alles erop en eraan. Midgetgolf. Nieuwe vriendinnen maken. Een fijne nieuwe hobby nemen. Lekker babysokjes voor de kleinkinderen breien op de veranda van de gevangenis.

Ja, wat moet je er verder over zeggen? Alles is helemaal tot in de puntjes gepland. Daar kan ik eigenlijk alleen maar in stille bewondering naar kijken. Mama, ik denk dat ik namens ons allemaal spreek als ik zeg: chapeau! Laten we er een glas op drinken. Of twee. Één op het tactisch vernuft van onze Moeder. *Hij drinkt het glas in één teug leeg.*

Zo. Lekker. Kom. Nog een. Eh. Even kijken. Één op jeugdherinneringen. Duurder dan je denkt, maar daarom niet minder waardevol.

Hij drinkt nog een glas leeg.

En tot slot – althans voorlopig – op het roemloos einde van een jong en veelbelovend politicus. Ten onder gegaan in een kort maar hevig schandaal. Op de politieke dood van Jan de Vriend, bij het grote publiek bekend onder de hilarische nom de guerre: Jan de Fraudeman. Gezondheid!

Hij wil het derde glas leegdrinken maar Reinout pakt het van hem af.

reinout En dat is wel weer genoeg zo.

jan Geef terug!

saar Jan...

jan Geef onmiddellijk dat glas terug!

eva Dankjewel, Reinout. Het is volgens mij het beste om te proberen het hoofd koel te houden.

jan Reinout! Geef hier!

reinout Nee. Je hebt genoeg gehad.

eva Er zullen natuurlijk voor ons allemaal wel dingen veranderen.

jan Ja, en óf er dingen zullen veranderen.

eva We zullen ons allemaal moeten aanpassen.

jan Jij gaat bijvoorbeeld de bak in, mijn loopbaan is door de plee en ik kan uitzien naar een heerlijke periode waarin iedereen maar dan ook werkelijk iedereen mij uitlacht. Of had je nog andere veranderingen in gedachten?

evelien Kunnen we misschien proberen iets aardiger tegen elkaar te zijn?

jan Dit is ongeveer zo aardig als ik kan zijn, nu.

evelien Ik wil alleen maar zeggen dat we met zijn allen moeten proberen constructief te blijven.

jan Ja! Laten we constructief blijven! Ik heb enorm zin om lekker constructief te worden. Lekkerrr construeren! Wat jij, Saar? Jij zit per slot in de constructie. Willemijn? Astronautje?

saar Kan het melodrama een tandje minder?

jan Ik ben nog maar net begonnen!

saar Het zelfmedelijden ook, alsjeblieft.

jan Zelfmedelijden. Toe maar. Afschuwelijk, verwerpelijk, verwijtbaar medelijden met mezélf! Gatsiedielekes! mea culpa, mea culpa, mea maxima maxima culpa.

eva Jan. Misschien is het zo genoeg met de wijn.

jan Misschien wel. Misschien niet. Er is maar één manier om erachter te komen.

saar Je hebt helemaal niks gegeten, man.

Jan kijkt haar uitdagend aan terwijl hij zich nog een glas inschenkt.

jan Proost.

Saar pakt de fles wijn en zet hem buiten bereik van Jan.

saar Reinout, wil je even iets te eten voor Jan uit de ijskast halen? Iets vets.

Goed. Ik vind het belangrijk dat we allemaal zo helder mogelijk blijven. We moeten kijken hoe we het beste door deze... ehm...

reinout Crisis...

saar Uitdaging heen komen.

jan *staat op en haalt de fles om voor zichzelf weer in te schenken* Ja, dat kan niet, hè Saar? Je kan niet dóór een uitdaging heenkomen. Een uitdaging ga je aan. Je doorstáát bijvoorbeeld een beproeving, of een moeilijke periode. Maar een uitdaging is zo iets als het neerwerpen van een handschoen...

saar Wil jij alsjeblieft wat gaan eten?!

jan Ik heb trouwens nooit begrepen hoe dat werkt. Iemand gooit die handschoen neer. Jij pakt die handschoen op, en wat dan? Dan sta je daar met die handschoen. Als een, als een schlemiel.

saar Jan!

jan Ga je hem dan terugbrengen? Of is het de bedoeling dat die ander z'n handschoen weer komt halen? Zo van: 'Okee, nou, mag ik 'm nu weer terug?'

saar *samen met anderen* Jan!

jan Ja, godverdomme, mag ik?! Mag ik? Ik zie hier tien jaar van mijn leven door de plee gespoeld worden. Tien jaar! Weet je wat ik heb opgeofferd? Wat ik allemaal... Weet je hoeveel vernederende bullshit... wiens reet ik gekust heb? Weten jullie... ik heb dingen gezegd. Ik heb zovaak – Ik heb dingen gezegd, snap je? Ik heb zoveel dingen gezegd die anderen zeiden dat ik moest zeggen. En ze zeiden allemaal dat als ik die dingen maar bleef zeggen dat zou ik uiteindelijk de dingen kunnen zeggen die ik zelf wou zeggen maar ondertussen zei ik allemaal dingen...

reinout *met een bordje met kaas enzo*

Eet even een stuk kaas of zo.

jan *schreeuwt* Ik wil niks eten!!!

reinout Jezus...

evelien Doe nou maar. Dat is echt beter.

jan De dingen die ik gedaan heb. De dingen die ik opgegeven heb...

willemijn Jezus Christus, man. Stel je niet zo aan!

evelien *neemt het bordje over van Reinout* Hier, Jan, het is beter als je nu wat eet.

Geef dat glas maar hier. Doe nou maar.

jan Ik wil niet!

evelien Kom. Doe je mond open.

jan *jammerend* Het is allemaal voor niks, geweest, snap je dat? Er blijft niets meer van over. Allemaal weg.

evelien Wil je voor mij een hap nemen? Alsjeblieft?

Jan neemt een hap.

jan *met volle mond* En die kalfstongen zijn ook helemaal verpest.

evelien Dankjewel. Nog één?

Jan begint te huilen. Saar en Reinout rollen met hun ogen.

Scène 4 Offers

saar Goed. Ik denk dat we – ben je klaar?

Jan knikt.

Want hier hebben we niet zoveel aan.

Mam, wat gaat er als eerste gebeuren?

eva Nou. Ik ga mezelf dus aangeven. Ik heb alle boekhouding en harde schijven enzo al klaar liggen op kantoor. Dus justitie krijgt alles netjes overgedragen. Maar daar zullen natuurlijk wel huiszoekingen op volgen. En beslagleggingen. Wat betreft vermogen is er niet zo heel erg veel om in beslag te nemen. Het huis, natuurlijk. Maar verder is er niet zoveel bezit.

saar En wij kunnen neem ik aan ook bezoek verwachten.

eva Ja. Daar kunnen jullie van uitgaan. Er is me geadviseerd om breekbare spullen even in de kast zetten. En Evelien...

jan O, ja, dat wordt te gek. Ik zie de voorpagina al voor me. Dat wordt een mooi fotomoment; wij in kamerjas met allemaal mannen in recherche-jacks om ons heen.

reinout Nou, bij mij zullen ze niet zoveel vinden. Ik heb helemaal niks.

willemijn Dus je hebt het allemaal opgemaakt?

eva Er is nog ongeveer een miljoen over, dat zit in holdings over verschillende landen verspreid. In de Virgin Islands, Equador, de Antillen.

Daar zijn ook allemaal overzichten van.

Het is allemaal keurig op orde. Er is eigenlijk maar één ding...

jan Dit geloof je toch niet! Je praat alsof je een aandeelhoudersvergadering voorziet.

eva Ik probeer helder te zijn zodat jullie een goed idee hebben van wat jullie te wachten staat.

jan Het was te gek geweest als je tien jaar geleden zo helder was geweest. Was wel fijn geweest als je even gezegd had: 'Hee Jan, die politiek, dat moest je maar niet doen.'

eva Dat ging natuurlijk niet. Dan zou ik jullie medeplichtig hebben gemaakt.

willemijn En dat zijn we nu niet?

eva Nee, als je van niets weet valt je natuurlijk niets te verwijten, en jullie wisten van niets. Daar heb ik voor gezorgd. Daarom heb ik ook tot het allerlaatst gewacht met jullie te vertellen...

willemijn Ik heb het niet over hoe het volgens de regeltjes werkt, mam.

eva Maar ik wel. Want de regels zijn nu even belangrijker dan de vraag of je je goed over jezelf voelt.

jan Voel jij je goed over jezelf?

eva Nee, natuurlijk niet. Al heel lang niet, maar wat doet dat ertoe? Krijgt iemand daar zijn geld van terug?

willemijn Dat is toch niet het enige dat er toe doet, mama!

eva Okee, Willemijn: Ja! Ik vind het verschrikkelijk! Wil je dat horen?

willemijn Ja!

eva En dan? Wat dan? Natuurlijk vind ik het verschrikkelijk. Wat dacht je. Ik leef al twintig jaar met een verschrikkelijke zwarte klont in mijn borst. Elke keer dat ik geld overmaak voel ik me zo afschuwelijk dat ik er geen adem meer van krijg. Alsof alsof mijn longen met een ijzeren klem worden leeggeperst. Maar ik verdraag het voor jullie, voor mijn kinderen en de kinderen van mijn kinderen. Ik verdraag het omdat ik weet dat in mijn familie nooit meer iemand gebrek zal lijden.

jan O, wat nobel van je. Wat offer jij jezelf weer op.

eva Hou je brutale mond! Wat weet jij van offers? Jij hebt nooit van je leven een offer hoeven brengen! Jullie geen van allen! Jullie weten niet wat dat is. Jullie weten überhaupt niet wat 'moeten' of 'dwang' is. Jullie weten niet wat het is om geen keus te hebben. Jullie hebben in vrijheid en geluk 'jezelf kunnen ontdekken', en 'lekker kunnen freewheelen' en 'je talenten kunnen aanboren'. En natuurlijk was het allemaal gebaseerd op diefstal en schuld en bedrog. Maar geeft daar over twintig jaar nog iemand om? Natuurlijk niet.

En is dat eerlijk? Nee. Maar er is zoveel niet eerlijk. Het is niet eerlijk dat jullie vader op de allerbeste scholen heeft gezeten en ik niet. Het is niet eerlijk dat hij aan het hoofd van een bedrijf kwam terwijl hij er geen barst verstand van had en de hele boel totaal de grond in had gejaagd.

Er is zoveel niet eerlijk. Het is ook niet eerlijk dat jullie altijd de belangrijkste mensen kenden, dat jullie CV's altijd bovenop de stapel kwamen, dat jullie leven altijd gemakkelijker was dan dat van een ander.

En met een ander bedoel ik niet die prinsen en prinsessen waar jullie vrienden mee zijn. Daar bedoel ik niet die jongens en meisjes mee voor wie dit ook allemaal doodnormaal is. Al die keurige families, al die eeuwenoude namen, waar denk je dat die hun geld mee verdiend hebben? Waar denk je dat ze die mooie huizen van gebouwd hebben? Die grachtenpanden waar jullie zo graag wonen? Hele steden zijn opgetrokken uit misdaad en bloed en menselijke ellende.

Allemaal gebouwd door mensen die bereid zijn om hun geweten op te offeren aan de volgende generatie.

En nee, het is niet mooi om naar te kijken. En ja, ik moet er nu voor bloeden. Maar over twintig jaar zullen jullie kinderen met kerst grappen maken over hun stoute oma, en dat zullen ze doen in een heerlijk warm huis, en in het

nieuwe jaar zullen ze fluitend naar hun creatieve en uitdagende banen gaan, en
allemaal met schone handen.

donkerslag

akte iii

Scène I Jan en de Kamer

Nacht. Jan alleen. Hij zit driftig op een iPad te tikken. Saar komt erbij.

saar O, mooi. Ik ben niet de enige.

jan Vroeger viel ik altijd in slaap van drank.

Nu word ik er alleen maar wakker van.

saar *houdt fles whisky omhoog* Vuur met vuur bestrijden, dan maar?

Jan kijkt naar zijn werk, gebaart moedeloos: schenk maar in. Ze schenkt twee glazen in.

Ze pakt de iPad en begint te lezen.

saar 'Ik distantieer' is zonder trema.

jan Ja, staat dat er niet?

saar Kijk maar.

jan Ik kan ook al niet meer spellen.

saar Een persverklaring?

Jan knikt.

Denk je dat dat zin heeft?

jan Ik moet toch wat?

saar Dat wordt toch alleen maar heel pijnlijk en vernederend, Jan.

...

Moet je niet gewoon je verlies toegeven?

jan Ik denk dat als ik goed op de boodschap ga zitten; eerlijk ben; open kaart speel. En ik moet duidelijk zijn. Dat vooral. Ik moet heel duidelijk afstand nemen...

saar *onderbreekt en leest* '...wil ik hier duidelijk afstand nemen. Als politicus én als mens.'

jan Ja. Nou. Het is een eerste versie.

saar Waarom hou je er niet gewoon mee op?

Je moet dit toch niet willen. Wat valt er nog te halen? Een paar jaar als aangeschoten wild doorhinken? Je komt hier nooit meer vanaf.

Bij het minste geringste begint iedereen weer over mama. Eén keer het verkeerde bonnetje declareren. Eén keer met de verkeerde op de foto staan. De kleinste fout. Hou er gewoon mee op.

jan Dat kan ik niet.

saar Hoezo niet?

jan 'Hoezo niet?' Ik werk hier al mijn hele leven aan. Ik heb hier al zoveel ingestoken. Zoveel tijd. Het is een wonder dat Carolien niet allang bij me weg is. Er zijn hele weken dat we elkaar niet tegenkomen. Ben ik 's ochtends al de deur uit als zij nog onder de douche staat en kom ik diep in de nacht pas thuis. Kruip ik maar weer in het logeerbed omdat ze anders van me wakker wordt.

saar Nou dan.

jan En het betaalt voor geen meter. En je krijgt alleen maar gezeik over je heen. En iedereen gaat ervan uit dat je corrupt bent. En niemand is geïnteresseerd in de dingen die belangrijk zijn en iedereen rent van het ene mediabrandje naar het andere.

saar Wat houdt je dan tegen?

jan Als ik het niet doe doet niemand het.

Dat is het verschil. Dat is een heel verslavend idee. Dat is een heel ander gevoel dan 'Ik moet het snel doen anders is een ander me vóór.'

saar Wat een onzin, er zijn er toch zat die het zo van je over kunnen nemen.

jan Nee. Niemand zit erop te wachten die financiële sector aan te pakken.

Het is niet sexy. De kiezers snappen het niet. Je kunt niet een ziek zeehondje omhoog houden.

Er is geen eer aan te behalen en het is ook niet goed voor je campagnekas, dat kan ik je wel vertellen. Ik kon het zonder problemen doen want ik was daar niet van afhankelijk. Maar voor je wéér zo iemand hebt. En die het ook nog snapt.

Als ik er mee op hou neemt niemand het over. Zeker als dit hele schandaal met mama eraan blijft kleven. Met een beetje pech blijft dit de hele partij achtervolgen. Kunnen wij er jarenlang niet over beginnen zonder dat iemand weer een clip van mij opduikt.

En de pest is – ik ben nu zo dichtbij. Ik kan het bijna ruiken. Een echt goed pakket. Belasting op financiële transacties. Splitsing van financiële infrastructuur en investment banking. Nieuwe accountancy regels. Echt een goed pakket. Draagvlak is geregeld. Ik heb steun van andere partijen.

Academisch onderbouwd. Maar als dit uitkomt...

Weet ik niet wat ermee gaat gebeuren.

Scène 2 Saar heeft iets op te biechten

saar Klote.

jan Ja. Knap klote.

saar Ach joh, je vindt wel een ander...

moet lachen ...land om van in de Kamer te komen.

jan *grinnikend* Ja, maar deze zat net zo lekker. Die zetel begon net een beetje naar mijn kont te staan.

saar Maar serieus. Jij komt wel op je pootjes terecht.

jan Ja dat zal best, maar...

saar Niks 'maar'. Dat is niet niks. Ik wil je daar niet makkelijk over horen doen.

jan Dat doe ik ook niet, maar...

saar Nee! Geen Maar. Het komt goed met je. Wees blij. Geniet ervan. Ga lekker met Carolien op vakantie. Maak eindelijk een kindje. Hebben jullie nu de tijd voor. Dat kan jij allemaal nog.

jan Ja, een lekker huisje met een tuintje in een anonieme voorstad. Hondje erbij. Trampoline in de tuin.

saar Ja, inderdaad, eikel! Kijk er maar lekker op neer! Een gewoon anoniem bestaan: Gadverdamme, nee! Een modaal inkomen: Braak!

jan Het is toch niet arrogant om méér te willen zijn.

saar Nee, lieve, lieve lamlul. Maar je snapt toch wel dat het idioot is om het normáál te vinden.

jan Dat doe ik niet. Ik vind alleen dat als je het zo goed als wij hebt gehad, dan moet je ook er iets van maken. Dan moet je iets buitengewoons doen.

saar En een gewoon leven is dan – wat? Falen?

jan Ja. Eigenlijk wel.

saar Je bent niet goed bij je hoofd. Je bent echt helemaal knettergek. En weet je wat het idiote is? Weet je wat het echt van de pot gerukte is? Ik denk ook zo. Wij allemaal. Ja, Mijn misschien niet. Maar jij en ik. En Lien. En Nout ook op zijn eigen manier. Kon ook niet gewoon bloemetjes of zeilbootjes gaan schilderen of zo.

jan Ik begin een kater te krijgen.

saar Als mama dat geld nou niet had gestolen... Als wij met zijn vijven waren opgegroeid in een flat. Als jij niet naar die achterlijk dure twee-jaar-in-één-school had gekund om je VWO af te maken. Dan was je gewoon lekker naar een hbo gegaan. Of niet. Had je een vak geleerd. Was je misschien lekker kok geworden. Was je dolgelukkig geweest. Gewoon kok. Misschien wel een hele goede. Weet jij veel.

jan Als als als als als.

saar Maar nee, wij zijn godenkinderen. Wij zijn voorbestemd tot iets beters. Iets hogers. Een doodgewone baan, stel je voor! Wat een affront! Wat een vernedering!

jan Sorry. Waar heb je het nu over?

saar Mama, natuurlijk. Ze heeft ons gek gedraaid.

Met al die poen en al die invloed en die verwachtingen. Die voortdurende verwachtingen. Het hele idee van 'dit is een geslaagd leven.' 'Zo ziet succes eruit.' 'Een gewoon leven is falen.'

En ze heeft die lat zo hoog gelegd... Mama.

In d'r eentje vijf kinderen opvoeden, een bedrijf runnen waar enorme bedragen in omgaan... En we willen haar niet teleurstellen, en we willen onszelf niet teleurstellen, dus we beginnen te rennen en te werken en naar dingen te streven en te doen die we zelf eigenlijk misschien wel helemaal niet gekozen zouden hebben, omdat we maar over die verdomde lat heen moeten komen. En zij heeft laten zien dat het kan. Zij heeft het voorbeeld gegeven. En

je wil zo graag dat ze trots op je is. Maar je houdt het niet vol. Het lukt je gewoon niet.

En nu snap ik eindelijk waarom. Het kan ook gewoon niet. Het heeft ook gewoon nooit gekund. Maar wij hebben er intussen wel één grote klerezooi van gemaakt.

jan Saar?

saar Ja, wat?!

jan Is er misschien iets dat je...

Scène 3 Perspectief

Reinout komt op. Jan en Saar veranderen snel van onderwerp.

reinout O. Hee. Drukke.

jan Ja, man. Kom erbij, dikke pret.

saar Lag je ook te piekeren?

reinout Nou, eigenlijk sliep ik hartstikke goed. Maar Mijn ging douchen en daar werd ik wakker van en nu kom ik niet meer in slaap. Dus. Nu weet je alles.

Jullie?

jan Ik ben nog niet naar bed geweest.

reinout Rock 'n Roll.

jan Nou, nee. Zorgen.

reinout O. Dat is zeg maar het tegenovergestelde.

jan Ja.

reinout Tja.

Hij begint naar iets te eten te scharrelen. Saar schenkt Jan en zichzelf nog een keer in.

saar Jij ook?

reinout Nee, ik neem 's ochtends alleen wat crack op mijn cornflakes.

jan Het probleem met de kunstenaars van tegenwoordig is dat ze allemaal oud willen worden.

reinout Het probleem met de politici van tegenwoordig is dat ze alleen maar in cliché's praten.

jan Beetje gemakkelijk, hoor.

reinout *zogenaamd instemmend* Ja, heel gemakkelijk. Flauw eigenlijk.

jan Ja, nou, ja, een beetje wel, ja.

Willemijn komt aangekleed en gedoucht op.

Ze begint koffie te zetten. Reinout begint te eten.

jan Ah! Hoi Mijn! Goeiemorgen!

willemijn Goedemorgen. Spitsuur?

saar Het komt lekker op gang, ja.

willemijn *wijzend naar de glazen* Is dat alweer of nog steeds?

jan Bij mij nog steeds, bij Saar alweer.

willemijn Hartig ontbijt.

saar Alles wat een grote meid nodig heeft. Vitaminen, mineralen.

jan Van graan gemaakt dus voedzaam.

saar Het is heel belangrijk om vooral veel vocht in te nemen.

willemijn Ja, jongens, van mij ga je echt niks horen, hoor. Doe lekker waar je zin in hebt.

jan Hoor je dat? Doktersadvies.

Hij klinkt met Saar.

willemijn Kon je ook niet slapen?

reinout Nee, ik sliep als een blok. Ik werd wakker van jou.

willemijn O, sorry.

reinout Maakt niet uit.

willemijn Ik draai al de hele week nachtdiensten. Mijn bioritme is naar god.

Jullie ook koffie, trouwens?

saar Ja, zet maar neer.

jan Lekker.

willemijn Gaat het?

saar Ja, joh. Hoezo?

willemijn Nou gewoon. Je doet... Ik weet niet. Laat maar.

Daarna is iedereen even kort alleen met zijn gedachten.

reinout Grappig om hier weer zo te zitten.

willemijn Zat jij dat ook te denken? Ik had ook een flashback.

jan O, van als we uit geweest waren?

saar Ja, dat was gezellig hè?

willemijn Ja, Dan hoorde ik jullie thuiskomen...

jan Wij ons best doen om stil te zijn.

reinout Ja, maar daar hadden jullie dan teveel voor gedronken.

saar Nou, ik deed niet altijd evenveel mijn best.

willemijn Maar dat was dan midden in de nacht en dan trokken we gauw onze kamerjasjes aan.

reinout En dan al jullie stoere verhalen.

saar Ik vond het altijd heel gezellig dat jullie erbij kwamen zitten.

reinout En in onze hoofden nam die disco mythische proporties aan.

jan Bar-dancing de Perenboom.

saar Met die kerstlichtjes onder de rand van de bar.

jan En die hele dikke kale kerel achter de bar met die enorme gouden klok aan zijn pols.

saar Ralf! Ralf was te gek. Ik kreeg altijd gratis drank van Ralf.

willemijn Ja, ik ook! Zette die altijd een wodka-lime voor me neer omdat jij dat ook altijd dronk. 'Met-je-zus-alles-goed-mooi.' Nooit wachten op antwoord. Gewoon mooi. En weer door.

jan Ik zie jullie nog zitten. Met jullie grote slaapogen naast elkaar. Allebei een grote teddybeer.

saar En wij ondertussen onze vreetkick bevredigen.

willemijn Jullie vonden ons helemaal niet stom. Vriendinnetjes van mij hadden altijd oudere broers en zusjes die hen heel stom vonden. Maar jullie niet.

jan Nee, wij vonden jullie wel leuk.

saar En dan vielen jullie op een gegeven moment in slaap en legden wij jullie met onze lamme harses in bed.

willemijn En dan zaten wij de volgende ochtend te knikkebollen bij het ontbijt
als jullie nog in je mand lagen.

reinout Ik vond het ook echt stom toen jullie zonodig in het buitenland
moesten studeren.

saar Ik heb jullie ook heel erg gemist, daar.

alle vier even verloren in de herinnering

Scène 4 Ze wisten er niets van, of...

jan Ik heb haar wel eens betrappt, weet je dat? Ik moest iets hebben van haar bureau, plakband of een paperclip of zo... en toen zag ik een Braziliaans paspoort liggen, met haar foto erin. Ik was een jaar of veertien. Mama zei dat ze dat voor zaken had. Ik moest maar vergeten dat ik het gezien had.

saar Serieus? Daar heb je nooit wat over gezegd.

jan Nee? Nouja. Ik wist denk ik niet zo goed wat ik ervan moest denken.

reinout Holyshit.

jan Idioot hè? Kwam niet bij me op om daar iets achter te zoeken.

saar Nee, natuurlijk niet. Je gaat er van uit

dat het wel goed zal zitten. Ik heb zelf ook wel rare dingen gezien als ik in de jaarverslagen van de N.V. keek, maar ik heb ook altijd gedacht: zal wel goed zijn.

jan Heb je daar nooit naar gevraagd?

saar Nee. Ik ging er ook gewoon van uit...

Ik dacht ook gewoon dat het aan mij lag. Het zag er ook aan de oppervlakte goed uit. Ik had totaal geen reden om die stenen om te draaien. Ze heeft het op zich heel goed aangepakt.

willemijn Als je tenminste vergeet waar de poen vandaan komt.

saar Ja, man. Pensioenen jatten. Dat is zo dom. Als je van iets weet dat het vroeg of laat uitkomt...

willemijn Dat bedoelde ik niet.

saar Ja, dat weet ik.

jan Zullen we dat hele gesprek niet nóg eens doen?

willemijn O, reken maar dat we dat gesprek nog eens gaan doen.

jan Okee, maar niet nu. Ik ben nu even teveel met mezelf bezig.

saar Ik moet er ook niet aan denken hoe ze dat met het geld heeft gedaan.

reinout Dat heeft ze toch gezegd? Dat heeft ze allemaal aan ons uitgegeven.

saar Nee, ik bedoel met de cash. De contanten. Dat is zwart geld. Dat moet je fysiek van hot naar her slepen. Tenminste, ik mag hopen dat ze daar tenminste wel even over heeft nagedacht. En het niet gewoon heeft overgemaakt naar Zwitserland. Ik zie d'r nu overal voor aan.

willemijn *bedenkt zich plotseling iets* Dat meen je niet.

saar Wat?

willemijn Zwitserland.

saar Wat is daarmee?

willemijn Ze nam het zelf mee. Als we op wintersport gingen. Elk jaar.

reinout Die sporttas! Die groene!

saar Zat daar geld in?

willemijn Ja.

jan Je bent gek.

reinout Echt waar.

willemijn Ik heb het gezien, een keer.

Toen zat die niet goed dicht, of zo.

reinout Hij was gescheurd. Toen heeft mama hem nog zitten naaien.

saar En wat zei mama?

willemijn Weet ik niet meer. Ze zal wel iets gezegd hebben. Ik weet het niet. Ik was heel klein. Ik weet niet eens of mama doorhad dat ik het gezien had.

jan En dat vonden jullie niet raar?

willemijn Nee, natuurlijk niet. We waren zó. Twee kleine kinderen. En er waren bergen. En sneeuw.

reinout Nouja. Kennelijk vonden we het wel een beetje raar, anders hadden we het niet onthouden.

saar Dus daarom gingen we nooit met het vliegtuig. Of de trein. Natuurlijk. jan Ongelofelijk. On-ge-lofelijk.

Scène 5 Wederrechtelijk voordeel

reinout Ja, en heel slim.

saar Het is pas slim als je er mee wegkomt.

willemijn Het is pas slim als je het niet gewoon steelt.

reinout Jajajajaja. Maar als je nou eenmaal besloten hebt dat dat gaat gebeuren.

jan Wat? Dat je gaat jatten en dat je tegen de lamp loopt?

reinout Ja.

jan En dat vind je slim?

reinout Nee, dat je dat... Ik bedoel het is gelukt, toch? Jij zit in de fucking

Tweede Kamer.

jan Ja, maar vraag niet voor hoe lang nog.

reinout *sarcastisch* Nee, want niemand gaat jou in dienst nemen. Dat CV van jou: brandhout. Maar Saar runt een bedrijf met ik weet niet hoeveel mensen in dienst. Mijn is specialist en gepromoveerd en, weet ik veel, een sieraad voor de samenleving. Ik ben best lekker bezig met mijn praktijk. Lien is... nouja, Lien. We hebben het allemaal hartstikke goed voor elkaar. En dat komt door háár.

willemijn Ja, te gek. Tot de FIOD langs komt en overal beslag op legt.

reinout Waarop dan?

willemijn Nou, jouw studio bijvoorbeeld.

reinout Staat alleen maar rotzooi in. En de studio huur ik. Van mensen die mama toevallig kent.

willemijn Je... schoenen. Ja, weet ik veel.

jan Nout heeft gelijk.

reinout Dank je wel.

jan Diploma's kun je geen beslag op leggen. Ervaring, contacten... Ze heeft wel geschonken aan de partij. En aan die galeries van jou natuurlijk. Maar kun je dat terugvorderen?

tegen Saar Weet jij dat nog? Da's derdenbeslag, toch?

saar Dat is drie eeuwen geleden dat ik dat heb moeten leren. geen idee.

jan Moet ik opzoeken. Maar ik heb zo'n idee dat mama het wél heel precies weet.

saar In het ergste geval moet de derde partij terugbetalen, dacht ik. Niet jij zelf.

jan Zijn die arme kleine galerietjes de zak.

reinout De meesten zijn toch al over de kop.

jan Helemaal makkelijk.

willemijn Ik ben nu wel heel blij dat ik nooit wat van d'r heb aangenomen.

jan Nooit?

willemijn Nouja. Vanaf de middelbare school heb ik alles zelf gedaan.

jan Ja, dat was een vorm van masochisme waar ik nooit wat van begrepen heb.

reinout Ja, onuitstaanbaar.

willemijn Ik wilde mijn plek gewoon eerlijk verdiend hebben.

jan Hé maar wacht even. Je hebt dus echt nooit ergens hulp van mama bij gehad?

willemijn Nee.

reinout Nooit eens een meevaller waarvan je dacht: waar komt dit nu weer vandaan?

willemijn Nee. Ik heb er gewoon keihard voor gewerkt.

reinout Weet je het zeker? Ze is er nogal handig in, namelijk. Ik heb een keer een half jaar lezingen gegeven zonder in de gaten te hebben dat zij mijn gage betaalde.

willemijn Ja, over wat ik niet weet, kan ik natuurlijk niets zeggen. Maar voor zover ik weet...

jan Nooit opeens een deur voor je open gegaan die eerst dicht was? Nooit een toevallige ontmoeting gehad met iemand die je net nodig had? Nooit eens een promotie gehad terwijl anderen eigenlijk beter waren?

willemijn Ja, wat wil je dat ik zeg? Voor zover ik weet is alles zuivere koffie.

jan Zeg jij.

willemijn Ja.

jan En wat zeggen je collega's?

willemijn Die zeggen hetzelfde.

jan En achter je rug?

willemijn Ja, dat weet ik dus niet.

jan Kom op.

willemijn Ze hebben het wel eens over... Nee. De gebruikelijke onzin. Het ziekenhuis had een PET scanner nodig en opeens hadden ze die. Maar ik heb dat uitgezocht. Dat heeft niets met mama te maken.

reinout Ik wist het! Niemand is zo zuiver als jij.

willemijn Ik zei toch dat het niet waar is.

Scène 6 Een Droomhuis

Evelien komt erbij.

evelien Heeee, goeiemorgen allemaal.

Lekker vroeg op!

jan Hoi Eef.

reinout Goeiemorgen, Lien.

evelien Gezellig hoor. Thuis ben ik altijd in mijn eentje, 's ochtends vroeg.

Richard en de kinderen zijn zúlke slaapkoppen.

reinout Joh.

evelien Maar ik geniet er altijd wel van. Ik kom altijd heerlijk tot rust in die stille momenten, 's ochtends vroeg. Lekker met een macchiato en de VT-wonen op de bank. Heerlijk. Kan ik altijd heel erg van genieten.

Ja, jongens. Wat een verhaal, hè? Ik ben er nog helemaal... ja.

Ze begint luidruchtig melk te schuimen of iets anders te doen dat heel veel herrie maakt, zoals een smoothie maken met een staafmixer.

Ja, bizar gewoon. Ik kan me er nog helemaal niets bij voorstellen. Heel... Ja.

Onwerkelijk. Heel raar. Ja. Echt absurd. Ik heb er geen woorden voor.

jan Zo te horen heb je er best wel veel woorden voor.

evelien Maar ik zit ook heel erg over jou in, hoor Jan. Ik vind het ook heel erg voor jou.

jan Dank je. Dat is lief van je.

evelien Ja. En mama, natuurlijk.

willemijn En de mensen die ze belazerd heeft.

evelien Ja, ook die mensen, natuurlijk.

reinout Hé Lien, heeft mama jou nog ergens mee geholpen?

evelien Hoe bedoel je?

reinout Met geld of iets voor je geregeld.

evelien O, ja. Zeker. Ons huis. Hoezo?

jan *na even* Sorry?

evelien Ja, we hebben dankzij mama ons huis kunnen kopen.

jan Heb jij geld van haar aangenomen voor jullie huis?

evelien Ja, natuurlijk!

jan Oh. Okee. Saar?

saar *was in gedachten verzonken* Sorry. Wat?

jan Wist jij dat mama Lien geld gegeven heeft voor d'r huis?

saar Heeft ze dat gedaan?

evelien Ja. Een heel bedrag ook. Ja, anders was dat natuurlijk ook nooit gelukt.

willemijn En dat heb je direct van haar gekregen?

evelien Ja, natuurlijk. En dankbaar aangenomen! We zijn niet allemaal zo trots als jij. Nee, wij waren daar heel pragmatisch in, hoor. Ja, en we waren natuurlijk stapelverliefd op dat huis. We waren echt – O! Ik weet het nog zo goed... We reden door de parkstraat – we moesten in de buurt zijn – we zochten naar een parkeerplaats en we zagen het zo staan zo op de hoek met een zonnetje erop en de perenboom in de voortuin in bloei en ik weet nog dat Richard tegen me zei: 'Kijk. In zo'n huis wil ik onze kinderen grootbrengen.' En ik keek en ja. Meteen verliefd. Meteen! Eerste gezicht. Die gekke erkertjes, dat glas in lood, zo mooi!

Wij verder rijden en we zien: verrek het staat te koop! Wij aanbellen. Vragen wat de prijs was en dat konden we natuurlijk nevernoot betalen. O! Helemaal van de kaart. Het was echt alsof we een geliefde hadden verloren. Helemaal in zak en as.

Wij toevallig die avond naar mama toe met de kids. Zij spelen, wij een beetje sip op de bank. Vraagt ze: 'Wat is er?' Nou, het hele verhaal komt eruit. Huilen.

Echt waar.

Ja, als je nu terug kijkt denk je: meisje wat stel je je aan, maar toen voelde ik dat echt heel diep. En eigenlijk is dat alleen maar meer geworden.

Lang verhaal kort: ik heb gewoon zitten zeuren. Ik durf het gewoon toe te geven: ik heb zitten zeuren en dreinen. En ik ben niet opgehouden vóór ze ons het geld gaf. Wat ze eerst helemaal niet wilde, maar daar begreep ik helemaal niks van. Toch de normaalste zaak van de wereld om je kinderen wat toe te stoppen als ze hun eerste echte huis gaan kopen? En ik hoefde nooit wat. Nouja, je weet hoe ik ben. Ik hoef niet vaak iets te hebben maar als ik iets wil dan bijt ik me er zo – ‘hang’ erin vast. Dus na héél lang zeuren heeft ze verlies toe moeten geven. En wij zijn er dolgelukkig. Ik ben nog nooit ergens zo gelukkig geweest als in dat huis.

En wat ze ook gedaan heeft: daar blijf ik haar heel erg dankbaar voor.

Het is lang stil.

jan Lien?

evelien Ja?

jan Zit er echt geld van mama in jouw huis?

evelien Ja. Was nog een heel gedoe met de belasting enzo.

saar Dus niet via een tussending?

evelien Nee, gewoon zo.

jan Heeft ze jou geld geleend? Of gegeven?

evelien Allebei. Anders hadden we het nooit kunnen doen.

saar Lien, besef je dat je dat geld terug zal moeten betalen?

evelien Nee, hoor. Dat is helemaal geregeld met de notaris en de belasting en alles.

jan Lien, ik weet vrij zeker dat je dat geld niet mag houden, hoor.

evelien Ik heb het ook niet meer. We hebben er een huis van gekocht.

jan Maar dat zit dus in het huis. Dus dat huis zal je moeten verkopen.

saar Tenzij jullie het op een andere manier opnieuw kunnen financieren?

evelien Nee, doe niet zo raar. Dat is toch heel... wij wisten van helemaal niets!

jan Ja, dat doet er niet zo heel veel toe, ben ik bang.

evelien Ja maar...

willemijn Het spijt me echt heel erg voor je, Lien.

evelien Maar het is allemaal met de notaris...

jan Het spijt me, Lien.

evelien Ja, maar dat kan niet. Dat kan echt niet.

reinout Je vindt vast een heel leuk ander huis.

evelien Maar er moet toch wel iets te regelen zijn? Kom op. Er is altijd wel wat te regelen. We kunnen gewoon... weet ik veel. We verzinnen wat. Het is maar geld. Het is gewoon een kwestie van iemand bellen, toch?

willemijn Ja. Die tijden zijn dus voorbij, Lien.

evelien Kom op, er is altijd nog wel ergens geld. We kennen toch wel iemand bij de bank? We zijn toch goede klanten...

saar Niemand gaat ons meer willen kennen, Lien.

evelien Ach kom. We hebben altijd goede relaties... Er is altijd wel ergens geld, toch?

reinout Anders kun je misschien zelf nog werk gaan zoeken?

evelien Maar we kunnen toch gewoon wat regelen? Een nieuwe hypotheek en het is gewoon gefikst, toch? We kunnen toch gewoon... we kennen toch gewoon iemand?

jan Lientje...

evelien Jaaaar ik... Ik moet... Waarom geven jullie het zo makkelijk op? We moeten hier... We kunnen toch niet... Jan! Jij kent vast iemand... Jij weet... Het is zoiets simpels... Het is echt – je ziet het echt overal! Iedereen kan gewoon... Er moet toch wel ergens geld zijn, jongens!?

saar Dat is weg, Lien.

evelien Dat is níet waar! Er is wél wat te regelen maar jullie dóen het niet omdat het jullie niet kan schélen!

Scène 7 En nieuw skelet in de kast

Eva komt op, in kamerjas.

eva Hee, wat een...

evelien Mama!

eva Wat is er Lientje?

evelien Mama, ze zeggen dat ik mijn huis moet verkopen!

eva O. Ja.

evelien Maar dat is niet waar, toch? Daar heb je iets voor bedacht, zodat het niet hoeft, toch?

eva Nou, Lien. Ik heb je indertijd al geprobeerd op andere gedachten te brengen, maar...

evelien Maar er kan toch wel iets geregeld worden, toch?

eva ...Ik heb het mezelf altijd kwalijk genomen dat ik toen 'ja' tegen je heb gezegd. Dat had ik niet moeten doen...

evelien Je kan vast nog wel iemand bellen.

eva Maar je maakte het me ook wel heel moeilijk.

evelien Waarom is er nu opeens geen geld meer! Er is altijd geld!

eva Ja, dat is dus voorbij.

evelien Maar regel dan wat!

eva Lieve schat, ik zit over een paar uur in een politiecel, realiseer je je dat wel?

evelien Maar stel dat dan uit! Dan hebben we wat meer tijd en dan kunnen we iemand bellen en dan kunnen we iets regelen en dan...

jan Mama kan zich het beste meteen aangeven. Het is belangrijk dat het er uitziet alsof ze dat uit vrije wil doet. Niet omdat ze er door toe gedwongen wordt doordat er al aan alle kanten aangifte tegen haar is gedaan.

evelien Wat maakt een paar dagen nu nog uit? Een paar dagen! Een week. Eén weekje.

jan En wat schiet je daarmee op?

evelien Dan heb ik een kans!

jan Er is niets dat je kan doen.

evelien Dat weet je niet! Ik wil tijd. Geef me een paar dagen. Een week. Mama, wat maakt een weekje nou nog uit? Mama, alsjeblieft.

jan Het is voor ons allemaal het beste als mama zo snel mogelijk schoon schip maakt.

evelien Voor jou zelf zal je bedoelen! Het is voor jou het beste, want dan kan jij het lekker snel achter je stoppen.

jan Oók, ja. Oók. Maar het is voor ons allemaal het beste. We hebben allemaal een zwarte bladzijde voor ons liggen en het is voor ons allemaal van belang om die zo snel mogelijk om te slaan.

saar Gadverdamme man, praat toch eens normaal! Jezus Christus!

eva Saar!

saar Wat maken die paar dagen nu nog uit? Laat haar toch.

eva Als Evelien nu allemaal domme dingen gaat doen om haar huis...

saar Nou dan doet ze dat toch? Het kan toch niet een grotere kolerezooi worden dan het al is.

jan Nou, ik denk dat als we het slim spelen dat er nog een heleboel te redden is.

saar Lul toch niet, man! Het is voorbij! Het is voor jou voorbij, en voor Lien en voor mij. Alleen Mijn redt zich wel, want die kan wat. En Nout misschien.

Zolang er idioten zijn die zijn rommel willen kopen zit die op rozen, en de

idioten zijn nog lang niet op dus die gaat een glorieuze toekomst tegemoet.
Maar voor ons is het klaar. Uit. Kapot. Alles naar de kloten.

jan Saar?

saar Dus laten we gewoon lekker allemaal bellen wie we bellen willen want
het doet er toch allemaal niet toe.

willemijn Hoezo heb jij een probleem? Jij hebt toch nergens last van?

jan Jij hebt gewoon je eigen bedrijf, toch?

Het kan bij jou toch niemand wat schelen,
wat mama uitgespookt heeft?

saar Ja, nou...

eva Saar? Wat heb je gedaan, Saar?

akte iv

Scène I Saar bekent

Allen. Ongeveer een half uur na de vorige akte. Saar heeft net gebiecht.

jan O, nee, nee, nee!

eva Waarom? Waarom heb je dat in vredesnaam gedaan?

saar Ik moest wel. Het was de enige manier.

eva Dat is toch niet waar, meisje.

saar Anders waren we failliet gegaan. Honderden mensen op straat. Mensen met gezinnen.

willemijn Ja maar jezus, Saar, die bouwvoorschriften zijn er niet voor niets.

saar Dit is geen spelletje, Mijn. Dit niet de universiteit waar je een stempeltje van de juf krijgt als je al je huiswerk hebt gemaakt.

willemijn Dat weet ik, Saar, maar deze regels zijn er om...

saar Wat nou regels? Dit is de échte wereld. En de echte wereld is een gevecht. En iedereen die stom genoeg is om volgens de regels te vechten die overleeft het niet.

jan Ja, want het gaat nu zo ongelooflijk lekker met jullie twee. Echte overwinnaars.

saar Als mama niet zo dom was geweest om van pensioenen te stelen was er niets aan de hand geweest.

willemijn Ja, totdat er een keer zo'n gebouw in elkaar zakt.

saar Dat gebeurt echt niet.

willemijn Je kunt toch niet een flatgebouw met de natte vinger neerzetten!
Dat gaat fout! Dat hoef ik je toch niet uit te leggen?!

saar Mijn, je bent heel slim, maar van bouwen heb je écht helemaal geen verstand.

willemijn Jij zo te horen ook niet.

saar Denk je dat ik met mezelf zou kunnen leven als er iets mis zou gaan?
Natuurlijk niet! We kijken driedubbel uit. Maar we moesten iets doen.

eva Waarom?

saar Omdat we anders nooit op tijd klaar waren geweest en we enorme boeteclausules hadden moeten betalen. Die hadden me genekt.

eva Nee. Waarom?

saar Iedereen doet het zo. Ik kan niet als enige met één hand achter mijn rug...

eva Nee, Saar, waarom?

saar Niemand was erachter gekomen. Het was maar voor een paar jaar. We moesten het maar voor die éne keer inhalen.

eva Saar.

saar Met één keer een flinke bak winst hadden we het allemaal kunnen afbetalen en was er niks aan de hand geweest...

eva Saar!

saar Dezelfde reden als jij! Wat denk je nou? Waarom heb jij het gedaan?!
Waarom ben je zelf niet met je takkenbossen van andermans geld afgebleven?!

eva Dat is iets heel anders! Ik deed het voor jullie.

saar Gelul! Je hebt het keihard voor je zelf gedaan. Je hebt er gewoon je eigen eigengeilerige statussymbool van gekocht. O, wat een martelaar ben jij. Alles opgeofferd voor je kleintjes. Lul toch niet. Je had net zo goed vijf maserati's kunnen kopen. Hadden ze tenminste nog iets in beslag kunnen nemen!

eva Ik heb je alles gegeven! Alles wat je nodig had! Je hoefde het alleen maar niet te verprutsen. Ik heb je een enorme voorsprong gegeven en je hoefde alleen maar de rit uit te rijden! Waarom moest je méér hebben? Waarom was dat niet genoeg?

jan Nou. Wordt nog heel gezellig in die gevangenis.

evelien Jan.

jan Je kunt anders bij mama en Saar intrekken? Lekker lezen de hele dag. Twee keer luchten. Drie maaltijden.

evelien Dit is niet grappig!

jan Dat is gewoon een kwestie van tijd. Over een paar jaar kijken we hierop terug en vinden we het allemaal hi-la-risch.

saar Jan, kun je alsjeblieft vijf minuten je kop houden?

jan Sinterklaasgedichten alleen al. Zwart als roet, in de petoet. Daar kan ik wel wat mee.

evelien *geeft Jan een klap* En nou hou je je kop! Ze heeft twee kleine kinderen, lul!

jan Ja, daar had ze eerder aan moeten denken.

Evelien geeft Jan nog een klap.

jan Auw!

evelien Ga jij het aan Jo en Piet uitleggen? Neem jij ze in huis?

jan Ja, tuurlijk! Als dat moet. Jezus.

evelien Doe dan niet zo... zo... zó.

eva Ik weet niet wat ik moet doen. Ik weet het echt niet meer. Ik moet nadenken. Ik moet iets... Het kan niet allemaal... Er moet toch een manier zijn –

Hoe kon je zo stóm zijn, Saar?!

saar Weet ik niet.

eva Godverdomme!

saar Ik dacht dat ik het in kon halen. Ik dacht dat het goed ging komen. Maar het lukte niet. Het was te veel. En ik weet niet hoe het verder moet. Ik weet niet wat ik moet doen. En Jo en Piet... Hoe moet dat?

Ik ben zo dom geweest. Zo dom. Het spijt me zo, mama.

eva *na even* Wat kunnen we doen?

saar Ik heb er de hele nacht over... Ik zie echt geen enkele manier.

eva Er moet toch iets zijn wat we kunnen doen. Saar. Kom op. Jij bent hier goed in.

saar Ik weet niks.

eva Denk dan na!

saar Wat denk je dat ik de hele nacht heb zitten doen?! Er is niks!

eva Okee. Dan moeten we weg. Allemaal. Jullie. Ik. De kleinkinderen. Richard, Carolien en Maaïke. Allemaal. We moeten weg. We moeten nieuwe paspoorten hebben. En geld. We moeten een begroting maken. Als we met zijn allen gaan dan kost dat...

Nee. Wacht. De kinderen kunnen wachten. Saar moet weg. En ik. En Jan. Maar jullie ook. Nee, de kinderen moeten toch mee. Beter alles in één keer.

We reizen via de Antillen. Ik heb daar nog nog geld zitten. Dat pikken we op.

We nemen daar de boot.

willemijn Mam, ben je nou helemaal gek geworden?

evelien Ik ga niet mee naar één of ander raar drugsland. Ik wil in mijn huis blijven wonen.

eva Een miljoen gaat lang mee. Je kunt er van leven, daar. Een goed leven. We kunnen opnieuw beginnen. Een nieuw begin. Andere namen. Een simpel leven. In de schaduw. Geen aandacht trekken. Een gewoon bestaan. Een gewone familie. Met zijn allen bij elkaar.

een lange stilte

Jongens, alsjeblieft. We moeten gaan.

Alsjeblieft.

willemijn Mama. Je kunt maar één ding doen. En dat weet jij ook. Jullie moeten je zelf allebei aangeven. Gewoon allebei alles eerlijk opbiechten. En natuurlijk krijg je dan straf. En Saar ook. Maar wees eerlijk: dat hebben jullie ook verdiend. En daarna hebben jullie een schone lei. Zijn jullie ervan af. Hoeven jullie niet meer te liegen.

En over Jo en Piet hoef je je echt geen zorgen te maken. Die nemen wij in huis. Of Jan en Caro. Wij passen wel op ze. En dat is ook maar voor een tijdje. We zijn gewoon met zijn allen de sigaar. Maar dat hoeft helemaal het eind van de wereld niet te zijn. Wij zijn nog hartstikke goed af. We kunnen allemaal heel erg veel. We kennen allemaal heel erg veel mensen. De wereld staat voor ons open. We komen er heus wel uit. We zijn hier sterk genoeg voor.

We zullen alleen allemaal onder ogen moeten komen dat we het met minder moeten doen. En dat is niet erg. Mensen doen het er elke dag mee. En die zijn echt niet allemaal doodongelukkig. Kom op. We kunnen dit zelf.

We moeten alleen maar even flink zijn.

Scène 2 Een uitweg?

Het is even stil.

reinout Fuck. Dat. Dat is allemaal nobel en eerlijk maar fuck dat. Fuck. Dat.

Saar gaat de gevangenis niet in, dat gaan we gewoon regelen. Hoe moeilijk kan het zijn?

saar Dat gaat niet.

reinout Hoezo gaat dat niet?

saar Het kost heel veel tijd en heel veel geld om dat op te lossen en we hebben geen tijd en we hebben geen geld.

reinout Volgens mij hebben we nog een miljoen. Toch, mam? Je zei dat je nog een miljoen over had.

willemijn Dat geld is niet van mama, Reinout.

reinout Niets mee te maken. Mama heeft nog een miljoen over. Ergens. Dat halen we op, geven het aan Saar, rekken de boel een beetje terwijl zij alles – weet ik veel – alle rommel opruimt, en klaar. Probleem opgelost.

saar Nout, dit is de echte wereld.

reinout Nou en? Het kan toch gewoon?

jan Ga jij nou maar gewoon lekker kleuren...

reinout Wat is het probleem dan?

saar Nou, ten eerste is dat geld niet hier.

En nee, je kunt het niet gewoon overmaken. Dat moet je in contanten gaan verslepen.

reinout In een sporttas.

eva Weten jullie daarvan?

reinout Ja, joh. Allang.

eva Dat... was niet de bedoeling.

reinout Maar dan stap ik toch gewoon in het vliegtuig?

saar Waarom denk je dat ze het al die jaren met de auto heeft versleept?

reinout Nou, dan gaan we toch wéér?

saar Dat kan niet. Die Zwitsers moeten tegenwoordig ook alles aangeven.

reinout Jezus. Ga je me nou vertellen dat jullie de bak in moeten omdat we een stom transport-probleempje hebben?

jan 'Transportprobleempje'...je wil een enorm pakket zwart geld smokkelen.

eva Je zou het in meerdere trips mee moeten nemen, wat natuurlijk weer het risico enorm vergroot dat je gepakt wordt.

evelien Of in één keer met meerdere mensen.

eva Ja. Maarja, waar haal je die vandaan? En hoe zorg je dat ze er niet met het geld vandoor gaan? Dat is het nadeel van aan de verkeerde kant van de wet leven. Je komt alleen maar onbetrouwbare mensen tegen.

evelien Maar anders gaan wij het toch gewoon halen? Ik bedoel Richard en ik en de kinderen.

eva Doe niet zo idioot.

evelien Het is sowieso altijd een halve verhuizing als Richard en ik met de hele bups op reis zijn. Hoe groot is zo'n pakket ongeveer?

eva Lien. Dat is waanzin.

evelien Hoe groot is zo'n pakket ongeveer?

saar Ongeveer zoiets.

eva ...

evelien O, dat is niks. Wij nemen altijd zo'n hutkoffer mee vol met troep van de kinderen. Daar past het best tussen.

En wij zijn echt nog nooit gecontroleerd. Een heel gezin met jengelende kinderen? Die er ook nog allemaal netjes uitzien? En blank? Nee, hoor.

saar Zou je dat doen?

evelien Misschien.

saar Misschien?

evelien Als.

saar Als: je huis.

evelien Ja.

jan Lien, het geld is er gewoon niet. We komen zeven miljoen tekort. Zeven miljoen!

evelien Zes.

jan Wat?

evelien Zes. Ze heeft maar zes miljoen nodig. Want wij gaan nummertje zeven halen.

reinout En ze heeft het ook niet allemaal tegelijk nodig, volgens mij. Ze komt alleen iedere maand een béétje tekort, toch? Mam?

eva Wat?

reinout Je hebt het geld toch niet allemaal in één keer nodig? Alleen elke maand een beetje, toch?

eva Ja, maar de dekkinggraad... het is heel ingewikkeld, Reinout.

saar Wat is dan precies het probleem?

eva Er komt gewoon niet opeens zeven miljoen...

evelien Zes miljoen!

eva ...uit de lucht vallen. Het is voorbij.

saar Hoe hoog moest die dekkinggraad ook al weer zijn?

eva Mijn heeft helemaal gelijk.

willemijn Gelukkig. Dankjewel.

eva Ik ga me aankleden en dan ga ik naar de politie. En wat komt dat komt.

evelien Mama! Alsjeblieft.

reinout Mam, we hebben het er alleen maar over.

eva En het heeft helemaal geen zin om het erover te hebben.

evelien We moeten toch aan die kleine Jo en Piet denken. Straks moet Saar de gevangenis in. Zitten zonder moeder. Moeten ze naar hun vader. In Qatar. En die propt ze waarschijnlijk alleen maar in een kostschool. En dan zitten ze daar. In zo'n snikheet land. Waar niemand Nederlands spreekt. Dat is toch erg? Ik vind dat erg.

eva Okee. Okee.

willemijn Mam!

eva Reinout trekt opeens zes miljoen uit zijn achterzak. En dan? Waar komt dat vandaan? Moet ik zeggen dat ik het in het casino heb gewonnen?

reinout Wat maakt dat nou weer uit? Je hebt het toch gewoon nog.

eva Niet zo naïef, Nout. Waar is het in belegd? Waar is het rendement?

reinout Dat is toch ook alleen maar kwestie van papier. Heb je een papiertje nodig, maak je een papiertje. Wat is het probleem?

eva Ja, nee, natuurlijk. Zo makkelijk is het. Waarom heb ik daar zelf niet aan gedacht?

evelien Ik snap het niet.

saar Het probleem is: als er opeens allemaal geld terugkomt, dan trekt dat de aandacht. Mensen gaan dat controleren. Waar is dat al die tijd gebleven? Waarom is dat niet netjes belegd?

evelien En als je nou gewoon zegt dat je het kwijt was. Je was het gewoon kwijt. Je wist niet meer waar het was en toen heb je het weer... nee, dat is niks.

saar Er moet iets van gekocht zijn. Iets met waarde. Aandelen. Obligaties. Maar kan ook steenkolen zijn of graan of bevroren papayasap. Doet er niet toe. Als er uiteindelijk maar ergens een gebouw is met spullen erin.

reinout Nou. Dan maken we spullen. Zo moeilijk is dat toch niet?

jan Nout. Kunnen we onder ogen zien dat jij hier niet zoveel vanaf weet?

reinout Ik doe de hele dag niets anders.

jan Waar heb je het...

saar Reinout, met alle liefde en respect, maar jouw werken zijn allemaal bij elkaar nog geen twintigduizend waard.

jan En dat is met echt héél veel liefde en respect.

reinout Dat weet jij, dat weet ik, maar wat boeit dat? Niemand hoeft het te kopen. Het hoeft er alleen te zijn, toch? Met een stickertje erop? En als er iemand komt controleren, telt die alleen maar het aantal lijsten en die weet echt het verschil niet tussen een Jackson Pollock en een doek waar ik twintig paintballen op heb geknald.

jan En dan?

reinout Nou. Dan heb je een loods met allemaal ontzétend intrigerend werk van veelbelovende jonge kunstenaars uit... Uzbekistan.

jan Jee. Te gek. En wat doen we daarmee?

reinout We laten één of andere idioot beweren dat het zeven miljoen waard is en dan steken we de fik erin. Verzekering betaalt en boem. Zeven miljoen.

jan Ja, want verzekeraars zijn allemaal achterlijk.

saar Nou, het begon best als een goed idee.

reinout Kijk. Zie je?

saar Het werd alleen op het eind heel dom. Die taxateurs die zijn niet gek.

Maar je kunt die fictieve waarde wel gewoon als leverage gebruiken. En dan kun je tijd kopen. Toch mam? Hoe lang kun je het dan volhouden?

eva Dit is helemaal geen onderwerp van gesprek, jongens.

saar Ja, maar toch.

eva Dit is een totaal heilloze weg.

saar Ja, dat klopt. Maar hoe lang?

eva Jullie denken toch niet in ernst...

saar Mama, hoe lang?!

eva Misschien een jaar.

saar Een jaar. Okee. Oh. Okee. Serieus, een heel jaar? Oh. Ooooh. Maar dan weet ik nog wel een paar manieren om... Als we toch bezig zijn.

willemijn Sorry. Wacht even. Hebben jullie het hier nou serieus over?

saar Ik weet het niet. Hebben we het hier serieus over?

reinout Ik ben hier wel vrij serieus over aan het praten.

evelien Ik ook.

saar Ik voel me vrij serieus.

jan Ik vind het de moeite om het hier wel serieus over te hebben.

eva Nee. Nee. Nee. Nee. Ik wil het niet hebben. Het is genoeg. Ik ga gewoon naar de politie. En ik doe het hele verhaal...

reinout En dan gaat Saar de gevangenis in.

evelien En Jan zijn loopbaan is door de plee.

jan En Evelien haar huis.

saar En je klanten zijn voor altijd hun geld kwijt.

jan Dat is toch een veel minder goede uitkomst? Als je het nuchter bekijkt.

willemijn Dus wat gaan jullie nu doen.

Nog een paar duizend mensen belazeren?

jan Nou, ik dacht het eerlijk gezegd wel wat groter aan te pakken.

saar Wat ben je dan van plan?

jan Ik weet wel een paar potjes.

willemijn Wat voor potjes? Wat zijn dat voor potjes? Blijf er nou vanaf!

jan Nou. Eentje is geormerkt voor milieu – dinges. Groene bouw. Projecten.

Een vriendje van me zit erop. Ze kunnen het geld niet kwijt want de eisen zijn zo hoog dat je er eigenlijk geen cent aan kan verdienen. Maar als je toch niet van plan bent je eraan te houden...

Oh, en er zijn twee provincies die geld hebben voor bedrijventerreinen waar natuurlijk helemaal niemand op zit te wachten maar als ze het niet besteden

moeten ze het teruggeven dus daar is wel wat te halen.

En volgend jaar moeten er allemaal waterkeringen verhoogd worden vanwege de zeespiegel, die natuurlijk... ja, daar kun je ook gewoon tussen gaan zitten... Ik zou natuurlijk een paar mensen moeten bellen... zorgen dat je bovenop de stapel komt... Maar goed, als Saar dat opstrijkt en we kunnen dat geld op één of andere manier via die loods van Nout in De Vriend laten lopen...

Scène 3 Serieus

willemijn Dit is een grap, toch? Ha-ha. Zo direct draaien jullie je allemaal om en dan is het één grote grap om mij op de kast te jagen en dan gaan we taart eten, toch?

saar Mam, waar zit dat geld van je nou precies?

willemijn Wat is er met je gebeurd? Wat is er met jullie allemaal gebeurd?

evelien Ik wil gewoon door blijven leven zoals ik nu leef, Willemijn.

willemijn Mam. Dit kun je ze niet laten doen. Wat als Evelien gepakt wordt? Als Reinout... Mam. Alsjeblieft.

eva *na een paar tellen* Saar, kom je even met me mee? Dus hoe zie je dit voor je?

willemijn Mam?

saar Nou, we hebben het dus over de Antillen? Kaaiman Eilanden?

eva Onder andere. Dit is de hele lijst.

willemijn Nout. Je doet hier toch niet aan mee? Je bent toch geen dief. Jan! Je hebt toch idealen, man!

reinout Sorry. Dit is familie. Familie komt eerst.

willemijn Dat is niet waar. Dat denken mensen altijd, maar dat is een leugen. Daarom heb je nou juist idealen.

reinout Nou, dan heb ik die misschien wel nooit zo sterk gehad.

saar Nout, hoelang doe je er denk je over om een container te vullen?

reinout Daar zou ik even over moeten... met schilderijen?

saar Maakt niet uit.

reinout Nou, als er ook veel wit op mag blijven een week of twee, drie. Neem ik gewoon tweehonderd doeken en een roller. Maar dan heb ik een grote

loods nodig en materiaal. Verf. Hout. Canvas. En iemand die doeken en lijsten voor me maakt.

willemijn Okee. Ik doe hier niet aan mee.

geen respons

Hee. Hallo?! Ik doe hier niet aan mee!

saar Nee, Mijn. Dat was eigenlijk wel duidelijk.

reinout Je hoeft ook niets te doen.

jan Behalve je mond houden, natuurlijk.

willemijn En als ik dat nou eens verdom?

Als ik het nou eens verdom om mijn mond te houden?

eva Dat is helemaal aan jou, Mijn.

willemijn Ik zeg het, hoor.

eva Als je vindt dat je dat moet doen, dan moet je dat doen.

willemijn Ik doe het!

eva Hier is mijn telefoon. De batterij is op twee streepjes. Het nummer staat bij de 'P'. Van Politie. Bel maar. Wij zullen je niets verwijten als je het doet. We zullen altijd even veel van je blijven houden. Maar je moet het wel nu doen, want anders wordt het allemaal veel erger en veel strafbaarder en veel en veel pijnlijker. Dan moeten we allemaal de gevangenis in. En dat zou je niet willen, toch? Dus als je het doet, liefst nu.

Het nadeel is natuurlijk wel dat mijn klanten hun geld niet terug krijgen. Jouw geweten is dan wel schoon, maar dat vinden die mensen denk ik minder belangrijk dan jij. Ik denk dat als je het ze zou vragen dat ze het wel zouden weten. Denk je ook niet?

Ik denk dat ze voor zichzelf zouden kiezen.

En ik denk dat ze het nogal gemakkelijk van je zouden vinden. Omdat jij niets te verliezen hebt. Terwijl je voor anderen een heleboel kapot zou maken. En waarom? Een schoon geweten? Is een schoon geweten dat allemaal waard?

willemijn Jij bent hier echt goed in.

eva Ja.

willemijn Heb jij een PET-scanner aan mijn...

eva Ja.

willemijn Je hebt mijn opleidingsplaats gekocht.

eva Ik heb hem voor je verzekerd.

willemijn Ik wou het zelf doen, mama.

Ik kon het best.

eva Ik weet het.

willemijn Ik had het helemaal niet nodig.

Ik was er zó ook wel gekomen. Of niet.

Maar dan had ik het wel zelf gedaan.

eva Mijn, ik zet je niet graag onder druk, maar je moet nu een beslissing nemen.

willemijn Ik had het echt zelf gekund.

eva Dat weet je niet.

willemijn Dat weet ik wel.

eva Nee. Dat weet je niet.

Willemijn aarzelt of ze de telefoon wel of niet teruggeeft.

Dan geeft ze hem wel of niet terug.

De Vriend N.V. ging in première op
13 februari 2015 in De Toneelschuur,
Haarlem

Spel:

eva Leny Breederveld

saar Oda Spelbos

jan Stijn Westenend

evelien Janneke Remmers

willemijn Ellen Parren

reinout Harm Duco Schut

Regie: Paul Knieriem

www.opiumvoorhetvolk.com

www.viarudolphi.nl

De auteur ontving voor het schrijven van deze tekst een werkbeurs van het Nederlands Letterenfonds

Willem de Vlam (1976) is theatermaker en schrijver. Na zijn studies rechten en Theaterwetenschap aan de Universiteit van Amsterdam richtte hij in 2005 samen met Tom Helmer toneelgroep Opium voor het Volk op. Onder deze vlag worden zijn stukken sinds 2005 gespeeld. Sinds 2012 zet Willem Opium voor het Volk alleen voort, bijgestaan door Via Rudolphi Theaterzaken.

www.denieuwetoneelbibliotheek.nl/

willem_de_vlam

Toneelwerk

De Vriend N.V. – 2014

De Muurspecht – 2013

De Zoon – 2011

Hond – 2009

Overwinteren – 2007

Kanonnenvlees – (i.s.m. Tom Helmer) – 2008

Blind – (i.s.m. Tom Helmer) – 2006

3 – 2004